

MODVS INTERROGANDI DAEMONEM AB EXORCISTA.

In quo primò agitur de ijs quæ possunt licitè peti à Dæmone per exorcismos; & de insidijs Diaboli transfigurantis se in Angelum lucis.

Secundò de efficacacia exorcismi.

Tertiò de cognitione maleficiati, ac de simplici assistentia Dæmonis.

Quartò de remedijs erga maleficiatos, ac à Dæmone obsessos.

Quintò De Dæmonibus incubis, & succubis.

Sextò De expressa, & tacita inuocatione Dæmonis, nec non de superstitione.

Vltimò de scientia ministri circa administrationem exorcismi.

Neapoli Ex Regia Typographia Egidij Longhi, 1642.

Expensis Petranelli Borrini, Biblione Neapolitano.

AD LECTOREM

SAcerdos ex vi characteris Sacerdotalis non ſolum, eſt prædi-tus facultate conficiendi Corpus, & Sanguinem Domini Noſtri Ieſu Chriſti,& abſoluendi à peccatis in actu primo,& in actu ſecundò cum licentia Ordinarij,vbi vult,excipere confeſſionem,ſed etiam habere auctoritatem exorcizandi,& quia multa ſcientia requiritur ad hoc munus exercendum, idcirco opere pretium exiſtimaui componere hunc libellum, & colligere quod ſparſim in Doctoribus reperitur, vt præ manibus Sacerdotes haberent,quod eſt neceſſarium pro tali munere.

QVAERITVR I.

Quæ possunt licitè peti à Dæmone per exorcismos.

REspondetur ex communi DD. sententia, teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 23.* posse licitè peti ab adiurante ea quæ expulsioni dæmoniorum conducunt, quia hoc non est velle societatem inire cum ipso, sed ab ea recedere. Vnde in primis licet interrogare nomen proprium, aut eius suppositititium, quia confert, vt præcepta, quibus aduersus eum vtimur nominatim dirigamus, ita *Sylvest. Thireus, & Delrius cit. à Sanchez loc. cit.* docent, secundò licet interrogare causã ingressus. Quippe ea nosse confert, vt ea remota, si tolli possit, minor fit Dæmonis in hominem potestas, & si sit aliquod peccatum obsessi, vt abstantes à similibus caueant, & eo expiato facilius sanetur energumenus. ita DD. cit. Tertiò licet interrogare, an Dæmones in corpore obsessi adsint cum maleficio, & an illud ad mortem fuerit effectum, an ad odium tantum, an sterilitatem, an verò ad amorem, vel alium finem.

Quartò licet interrogare, an sit vnus Dæmon, an plures in corpore obsessi, quippè confert, vt norit exorcista, cum quot hostibus pugnet, omnesque à corpore egrè imperet. ita DD. cit.

Quintò licet interrogare de capite, ac superiori duce talis cohortis inferni, & scribendum est in charta, & quamuis Dæmones, sæpè mentiantur, at quando diuina virtute ex sacrorum hominum adiutegationibus adiguntur, vt causas, vel nomina fateantur, propter quas hominibus molesti sunt non dubitandum est, quin ipsis fides haberi possit.

Sextò interrogandum est de ratione ingressus in tale corpus, & num maleficij, aut incantationis aliquo signo ibi ligati existant, quodque illud sit; vbi repositum; quaue materia constructum, &c.

Septimò si extrinsecus adsint etiam eorum socij, ministri, vtque fautores, quot sint, & quomodo permaneant ipsi.

Octauò quamdiù ibi permanserint.

Nonò interrogandus est Dæmon de genere magiæ, cuius nefario opere coarctatus fuerit ibi persistere, dummodo obsessus sit maleficio affectus, nec non si adest maleficium.

Decimò interrogandus est dæmon de causa huius maleficij, & cruciatus, & an sit diuina prouidentia.

Vndecimò interrogandus est Dæmon cuius ordinis fuerit ipse ante lapsum in Cælorum sedibus.

Duodecimò cui regioni, ac climati addicti sint ab ipso Deo Creatore, ac punitore æquissimo, sint ne Orientales, Occidentales, Meridionales, an Septentrionales.

Decimotertiò cuius naturæ sint; ignei v3. aerei, aquatici, aut terrestres, ad hoc, vt facilius remedia applicentur opportuna ab exorcista sciente per contraria symbola ipsos vario modo torqueri; atque fugari, Dei adiuuante gratia.

Decimoquartò interrogandus est Dæmon quænam spiritalis potestas Angelorum vehementius illis aduersetur in Cælis.

Decimoquintò quisnam Beatorum sit eis magis aduersus in Cælorum sedibus, à quibus ipsi fortiter deiecti fuerunt.

Decimosextò interrogandi sunt quo medio ipsi efficacius sunt expellendi.

Decimoseptimò quo in loco, Ecclesiæ, tumulo ue Sanctorum erit eorum exitus, aut expulsio.

Decimo octauò interrogandus est per quẽ exorcistam, aut Sacerdotem erit expellendus.

Decimo nonò quo præsertim tempore abituri sint.

Vigesimò interrogandum est caput ipsorum, de signo reali, atque sensibili sui ipsorumque omnium discessus. Quod si eis ab altissimo præfiniatur, ac peculiariter præcipiatur, recipiendum erit cum iuramẽto solemniter repetendo, tormentisque comprobando, vna cum cæteris interrogatorijs iudicialiter exhibitis.

Si autem exitus sui signum desuper non habuerit, imponatur ei ab ipsomet exorcista, vt Dei ministro, & iudice super hanc causam ipsis Dæmonibus delegato, plena cum potestate eos condemnandi. Aduertat tamen hoc exequi imperio suæ voluntatis coniunctæ semper, cum diuina voluntate.

Hoc autem fit, vel lampadis extinctio, vel campanulæ sonus, vel sanguineus putus absq; læsione creaturæ, vel imploratio diuini nominis, vel B.V. &c.

Licitum quoque est interrogare non deprecatiuè, sed coactiuè aliquam veritatem ad peculiarem Dei gloriam, & astantium vtilitatem, quando adiurans prudenter

iudicauerit id expedire, quia tunc hostiliter agitur cum illo, tuncque calcatur, & cogitur. Nec enim ad Dei gloriam, & spiritualem astantium vtilitatem dicit. Ita *D. Thom. 2.2. quæst. 95. art. 4. ad 1. & Caie. 2.2. quæst. 90. art. 1. Tabiena verbo inuocatio num. 2. quæst. 1, & verbo adiuratio nu. 6. inclus. 10. & Soto lib. 8. de iusti. t. quæst. 3 art. 2 ad 2.*

Sed addunt *Caiet, Tabiena, & Soto*, id non faciendum esse, nisi à sanctis viris. Imò *Sotus* dicit à Sanctis viris, qui potestatem à Deo a ceperunt compellendorum Dæmonum, ad hæc vera facienda.

Denique licitum est interrogare creaturam vexatam à Dæmone de die, & hora qua se senserit se malè habere, & cum veritas ex his habuerit, statim exorcista perquirat & cognoscat, quænam constellatio tunc temporis regnauerit, cum quo signo se coniungeret, & an foret crescente Luna, nec ne cum cæteris concurrentijs, & quandò ipsa constellatio deuoluta fuerit ad eundem cursum tunc debent dari maleficiatis remedia, & instrumenta maleficialia, & quæ in lectis, & extra inueniuntur eodem tempore comburi debent, vt rectè docet *Zacharias Vicecomes in suo complemento artis exorcisticæ.*

Aduertunt DD. quod non est peccatum mortale interrogare Dæmonem existentem in energumeno circa res vanas ex quadam curiositate, & leuitate, tamen est peccatum veniale propter actus imperfectionem, vt communiter docet DD. teste *Sanchez lib. 2. cap. 42. num. 25.*

Hoc tamen limitandum est primò, quando, vnum, vel alterum verbum interrogatur; at longos sermones, cum Dæmone commiscere, ait *Sotus* periculosum esse, & *Sanchez loc. cit.* dicit esse mortale.

Limitatur secundò, dummodo ea interrogatio nō fiat deprecatiuè, sed imperatiuè, quia deprecatiuè interrogare pertinet ad amicitiā cū ipso, & ita semper est mortale: ita *Syluest. & Armill. cit. à Sanchez loc. cit.*

Limitatur tertiò dummodo intentio non sit addiscendi aliquid a Dæmone, tunc enim esset mortale, quia est aliquod ab illo beneficium expectare, ita *Armilla cit. à Sanchez quem ipse sequitur loc. cit.*

Limitatur quartò dummodò interrogans non firmam, & certam dicto Dæmonis fidem habeat. Quippè id esset valdè honorare Dæmonem, atque interroganti valdè periculosum, ita *Syluest. & Armilla loc. cit. à Sanchez.*

Limitatur vltimò, nisi credatur fore, vt Dæmon occultum alicuius peccatum detegat, tunc enim mortale esse, ob infamiæ proximi periculum, atque ita docet *Medina cit. à Sanchez loc. cit.*

Caietan. & Tabien. cit. à Sanchez loc. cit. dicunt ex imperfectione actus, esse veniale efficere, vt Dæmon in energumeno existens aliquid vanum faciat, vt mouere capitem, &c. dummodo non petatur à Dæmone deprecatiuè, sed tantum imperatiuè.

Aduertit *Delrius lib. 6. disquisit. magic. cap. 2. quæst. 3. sect. 3. in 4.* remedio, quod exorcistæ non debent cum Dæmone iocari, & nugacia miscere, quia cum sancta res sit Dæmones eijcere, sanctè tractanda est, vnde refert *Delrius loc. cit.* quoddam graue Dei supplicium, quod contingit exorcistæ cuidam cum Dæmone nugantiae proinde monendos esse exorcistas, vt à superfluis colloquijs cum Dæmone abstineant, sed statim debet exorcista imperare Dæmoni, vt taceat, quia ait *Sanch. loc. cit.* quod multi accedunt causa audiendi sermones, quos vltro citroque Dæmon & exorcista miscent; & solet Dæmon nonnullos morum fideique errores docere, & impetrare; vt allantes aliquibus vanis, & superstitiosis vtantur, solet etiā Dæmon diffamare innocentes, & occulta vera crimina detegere; aliquos interdum solet dicere Dæmon se timere, vt eos impellat ad superbiam.

SED PETES I.

An liceat adiuratori præcipere Dæmoni superiori, vt inferiorem è corpore pellat.

RElpondet *Syluest. verbo adiuratio quæst. 5.* hoc esse licitum, nempè licere adiuratori præcipere dæmoni superiori, vt inferiorem à corpore pellat.

Sed *Sotus lib. 8. de iustitia quæst. 3. art. 2. Suarez tom. 1. de religione lib. 2. cap. 18. num. 8. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 44. dub. 6. num. 46. Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 21.* docent hoc non licere, quia hoc est aliquod beneficium à dæmone recipere.

Nec etiam est licitum adiurando inuocare dæmonem, vt auxilium, præstet contra tempestates, & alia nocentia frugibus, ita docet *D. Thom. 2.2. quæst. 90. art. 3. & Sotus lib. 8. de iustit. quæst. 3. art. 3.* quia, & si possiet superior Dæmon inferiorem arcere

cere, vt ab eo damno inferendo cesset, nô tamen licet id ab eo petere, ne beneficiũ ab ipso recipiatur.

PETES II.

An liceat exorcistæ Dæmonem in Infernum amandare.

RESpondetur affirmatiuè, nempè licere exorcistæ Dæmonem in infernum amandare, quia illi is locus à Deo paratus est, ita docet *Thyreus de demoniacis, cap.46. num.23. Delrius lib.6. disquisit. magic. cap.3. litter.B. in fine*, additque, & bene, illi licere eum in desertum locum tradere, vbi hominibus nocere nequeat; & hæc loca exorcistam tantum definire sub spe diuinæ ratificationis. Quippe electionis promissionem habemus, exilij autem illius, exempla quædam, non tamen promissionem.

PETES III.

An liceat exorcistæ petere signum à Dæmone, quo testetur se à corpore exire, & fore, vt numquam redeat.

RESpondet *Soto lib. 8. de Iustitia quæst.3. art.2.2. & Ciruelo de superstit. 3. parte cap.8.* hoc esse superstitiosum, eo quod sit pater mendacij, ac proindè, nec eius signis fides habenda est.

Sed communior DD. sententia docet, teste *Sanchez in summa lib.2. cap.42. num.28.* licere id petere, nempè signa petere à dæmone quando egressus est à corpore energumeni, vt solet esse signum, extintio luminis, vel vitri alicuius ruptio, vel aliquid aliud,

Tandem in Sacerdotali Romano instruitur exorcista, vt hoc signum petat.

Fateor tamen ex hac signi traditione non astrictum esse Dæmonem ad non redeũdum, sed si non redeat, est quia non vult, aut ex aliqua alia causa eum cogenti, vt docet *Abulens. 1. Reg.16. quæst.41.* securiores tamen nos reddit de suo discessu, & non reditu.

PETES IV.

An flagellis, ac alapis exorcista licitè possit dæmoniacum percutere, an id superstitionem sapiat?

RESpondet *Simãcas, & Bartholomæus cit. & Sanchez lib.2. cap.42. nu.29.* errare qui dæmoniacos flagellis, aut alapis cedunt, quia dæmon fingit se dolere, aut affligi, vt fatuos decipiat, & vt corpora illa torqueantur.

At *Thyreus de dæmoniacis cap.46. num.31.* quem sequitur *Sanchez lib.2. cap.42. nu. 29. & 30.* docent hoc esse licitum, nempè, percuti ab exorcista dæmoniacum flagellis, ac alapis; ratio est tum quia dæmon nimis confunditur, tum quia ad soluuntur conditiones, quas ipse in humano corpore postulat, & proinde aufugit, vtpotè, qui aptum sibi domicilium minimè inuenit. dicunt *Simancas, & Delrius cit. à Sãchez num.30.* vsum fumi hypericonis, rutæ & cornuum, stercorisque caprini, quod defatigari solet aliquando dæmoniacos ab exorcista esse superstitiosum.

At *Sanchez loc. cit.* docet quod flagella fumum, & sputum quibus Dæmoniacus defatigatur ab exorcista esse res superstitiosas si hæc adhibeantur tamquam virtutem aliquam habentia directè ad Dæmones expellendos, quia nulla res corporalis vim habet ad Dæmones expellendos, ipsosue affligendos, vt communiter affirmant DD. apud *Sanchez lib.2. cap.42. num.10.* nam Dæmon est spiritualis ergo pati nequit à re aliqua corporali: fatentur tamen DD. posse applicatis aliquibus naturalibus medicamentis energumeno vexationem dæmonis, sedari, atque, ita, & si directè, & proximè res corporales nil in Dæmonem operentur, at operatur indirectè, & mediatè, iuuando, vt eius vexationes placentur. Quippe impediunt ea medicamenta, vel auferunt dispositiones illas corporis, quibus Dæmon vtitur ad vexandum, & hoc modo explicant DD. id 1. *Reg.16.* vbi narratur Saulem à Dæmone obsessum, eo liberatum Dauide pulsante citharam, sensus enim est, tunc non ita Saulem à Dæmone vexatum: eo quod eo pulsu resocillabatur, sicque dæmonis molestias minus sentiebat, & ita quoque intelligitur *cap. fin. 25. quæst.7.* ibi Dæ-

Dæmonium subſtinenti licet petras, vel herbas habere ſine incantatione, quia ca applicantur non quaſi vim habeant contra Dæmonem, ſed ad minuendum, vel auferendum prauum corporis humorem, quo Dæmon vexat.

Itaque concludit *Sanchez lib. 2. cap. 42. nu. 30.* ſi ſumus hypericonis, rutæ, &c. non ea exiſtimatione adhibeantur, quaſi vim habentes ad expellendos Dæmones, ſed quaſi confundentes Dæmonem, & in ipſius contemptum, & contumeliam, vt vel ſic ſe contemni in eo domicilio minimè patiens ſuperbiſſimus, illud deſerat, non ſunt ſuperſtitioſa, ſed ex ſe licita, vt etiam docet *Thyreus de demoniacis cap. 46. num. 31. & philiarcus de officio Sacerdotis tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 11.* vbi dicit multos Sanctos, Dæmonem expuliſſe expuendo in eum, quia Dæmon, ait, ſe contemni videns torquetur, & ideo aliquando recedit.

Nec etiam ſuperſtitioſum eſt, ſed licitum, applicare aliquas herbas medicinales, aut alia medicamenta Dæmoniaco, ait *Sanchez loc. cit. ſed num. 31.* id enim non fit quaſi ea vim contra Dæmones habeant, ſed ad medendum morbo, ex quo fit ſi exorciſta in aliquo libro de hoc tractanti inuenerit aliquas medicinas applicandas energumeno, tenetur eas medico relinquere, quia cùm ipſe medicandi artis ignarus ſit poterit facilè errare, ita *Philiarc. loc. cit.*

Licitum quoque eſt, nomen Dæmonis in aliquo papyro ſcribere, & id ſcriptum comburere, ita dicitur faciendum in Sacerdotali Romano, quia id fit in Dæmonis contemptum, & contumelia afficiendi ipſius gratia, vt docet *Philiarc. & Sanchez loc. cit.* At ſuperſtitioſum eſt, & manifeſta, radere pilos, aut capillos Dæmoniaci, ad expulſionem Dæmonis.

Superſtitioſum, & vanum eſt præcipere Dæmoni ſub pæna excommunicationis, vt exeat, quia Dæmon eſt incapax excommunicationis, quare dum in Sacerdotali Romano inſtruitur exorciſta, vt id præcipiat non ſumitur excommunicatio propriè, ſed pro execratione, & maledictione, vt bene ait *Suarez tom. 5. 3. part. disp. 5. ſect. 1.* & hoc modo id eſt licitum.

Vanum quoque eſt, vti terminis Iudicialijs, erga Dæmonem præcipiendo ei, vt nunc exeat, & iterum talidie ſe iudicio ſiſtat, quare monendi ſunt exorciſtæ, vt ab his terminis abſtineant, quia lis nō intētatur cum Dæmone, nec exorciſta eſt eius iudex, ita *Delrius, lib. diſquiſit. magicar. poſt lib. 6. in anacephalæoſi monit. 10.*

PETES V.

An homo vim habeat alligandi Dæmonem alicui rei.

Reſpondetur ex communi DD. ſententia reſtè *Sanchez lib. 2. cap. 42. num. 11.* negatiuè, quare dum aliqui ſic Dæmonem quem familiarem vocant alligatum, aut incluſum dicuntur habere: dupliciter intelligitur. Primò, vt ipſe Dæmon ſponte ſua ſe alliget, aut illud includat pacto cum homine inito expreſsè, vel occultè, vt id Dæmon faciat, cum primum certa quædam verba, & carmina, aut veneficia, aut incantamenta intellexerit.

Quare, vt benè notant *Abulenſ. Toled. & Delrius cit. à Sanchez* fingunt Dæmones ſe homini ſubdi ab ipſoque alligari, & cogi, vt vel ſic magis ad veneficia afficiatur. Quippe ſi Dæmones poſſent ab homine cogi, non docerent eum modos quia ob nullum lucrum hominibus ſubdi, ciſque eſſe inferiores eligerent.

Secundo modo id fit, vt ſuperioris Dæmonis coactus, inferior includatur in eum locum, illicque alligetur, per pactum à Mago cum ſuperiori Dæmone initum, vt inferiorem includat, & alliget: ita docet *Augu. lib. 21. de Ciui. Dei, D. Thom. 4. contra gentes c. 90. Victo. Tolet. Delrius. & Valentia, quos citat, & ſequitur Sanchez in ſumm. lib. 2. cap. 42. num. 11.*

Addit benè victoria Dæmonem ſuperiorē non poſſe phyſica actione alligare inferiorem, ita vt eo abſenti inferior diſcedere non valeat ſed ſola morali coactione; id eſt, imperio, ſicut ſubditus dicitur cogi imperio ſuperioris ad aliquid faciendum, atque addit non eſſe veriſimile. Dæmonem ita alligari illi rei, vt nunquam inde recedat, ſed dici alligatum, quia vocatus à poſſeſſore illius rei, ſemper venit, nec indiget longa temporis mora ad redeundū vbicumq; ſic ſed breuiſſimè redit, & tempore ferè imperceptibili, atque à quauis diſtātia poteſt cognoſcere quid geratur apud illū in cuius poteſtate res illa exiſtit.

PETES VI.

Quomodo cognosci potest si exorcista aliquid superstitiosum agat, vel dubitatur de superstitione.

Respondetur esse aliqua, quæ ipsos valde suspectos reddunt de superstitione ac pacto cum Dæmone: primum est si laici, aut clerici prima tonsura insigniti exorcizandi munus quasi ex officio, aut peculiari lei priuilegio sibi vsurpent. Quia cum id priuilegium non ostendũt & certum sit id munus ex officio illis nõ competere, suspecti valdè sunt, ita *Delrius cit. à Sanchez.*

Secundum est, si quis clericus, aut religiosus quasi peculiare sibi vẽdicet plus virtutis ad Dæmones exorcismis expellendos sibi inesse, quàm cæteris eiusdem ordinis. Hi sunt clarè mendaces, nisi peculiare Dei priuilegium ostendant. ita docet *Delrius, & Ciruelus cit. à Sanchez lib. 2. cap. 42. num. 35.*

At bene concedendum est aliquos maiori dexteritate præditos esse: ad exorcismos cõtra dæmones adhibendum meliusque nosse, quo pacto Dæmones in energumenis tractandi sint.

Tertium est, si peculiaribus exorcizandi formulis, & ritibus diuersis à communibus Ecclesiæ vtantur. Ita *Delrius, & Ciruelus apud Sanchez.*

Quartum est si vocibus ignotis vtantur, quas solis Dæmoniacis ad aures dicunt: quia adhibere nomina ignota, & modos clam dicendi, eos meritò suspectos reddunt.

PETES VII.

An liceat exorcistis conniuere petitioni Dæmonis ab obsessi corpore egressuri.

Respondetur licitum esse conniuere, quando rem iniquam non petit: eo quod ea, nec contra Dei honorem, nec proximi vtilitatem fit, vt si petat non relegari in infernum, aut nouis malis non affici; id enim non est aliquid tamquam amico concedere eiue placere velle, sed, vt facilius à corpore obsesso egredi cogatur. ita docet *Thyreus de dæmoniacis, cap. vltimo à num. 1. vsque ad 8. & sequitur Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 36.*

Si tamen Dæmon petat ad alium hominẽ transire, aut eum vexare, regulariter, & ferè semper illicitum est conniuere quia est in proximi damnum, at id liceret quadruplici concurrente conditione.

Prima, vt is quam Dæmon possessurus est, sit pessimus, & eo supplicio dignus

Secunda, vt adiurans habeat ius, & imperium in eum, quem dæmoni traditurus est atq. potestatem in ipsum dæmonem, summumque ius ad ipsum expellendum quandocunque libuerit.

Tertia est, vt adsit boni maioris spes.

Quarta, vt absit voluntas placendi dæmoni, sed id tantum fiat ad vtendum ipso tamquam lictore, & carnifice. Tandem etsi integrum sit, in prædictis conniuere dæmonis petitioni: at non tenetur ad id exorcista, vt docet *Thyreus cit. à Sanchez num 36.*

PETES VIII.

An liceat adiurare creaturas nõ rationales frugibus nocentes, vt locustas, nubes, &c.

Respondetur si dirigatur sermo ad ipsas creaturas non rationales, quasi ipsæ sese moueant, & ex se efficiant nobis aduersa, est vanum, quia nec ipse mouere se valeant ex intentione ad nocendum: vt euenit in animalibus irrationalibus; aut nullo modo se moueant, vt euenit in nubibus, & tempestatibus, nec omnia hæc adiurationis percipiendæ sunt capacia, at integrum est omnia adiurare, quatenus ab alio mouentur ad nocendum nobis. Cum ergo possint, & à Deo, & à dæmone ad id moueri, quando mouentur à Deo adiuranda sunt deprecando Deum, vt id malum auertat; quando verò à dæmone, imperando illi ne moueat, sed nocere desistat. ita *D. Thom. 2. 2. quæst. 90. art. 3.* ab omnibus receptus.

Ait *Nauarr. lib. 5. consil. de sent. excomm. sed cons. 5. num. 10. in 2. cons. num. 10.* esse mortale adiurare creaturas irrationales secundum se, quia est facere exorcismos ridiculos.

Sed communior sententia DD. est, apud *Sanchez lib. 2. cap. 42. num. 37.* non esse mortale, & dicunt DD. esse veniale, nec animus sic adiurantis est facere exorcismos ridiculos.

Quia tamen nobis non constat, an à Deo,

an à dæmone moueantur creaturæ irrationales ad nobis nocendũ, ideo vtitur Ecclesia vtriusq. exorcismis, nempè orãdo Deum, & imperando dęmoni, quare etsi in exorcismis quando verba adiurationis, ad ipsasmet creaturas irrationales dirigãtur, tamẽ nõ est intẽtio dirigẽdi quasi ipsi adiurationi conniuere debeãt, auertendo malum: sed re vera adiuratio ad motorem dirigitur, ad ipsas autem aliquo modo, vtpote in quibus recipitur illa operatio, seu effectus nobis aduersus quem per adiurationem auertere conamur, ita *Valentia 2.2 disput:6. qu.8. punct.2. ad finem, & Sanchez loc.cit.sed num.38.*

Addit denique *Sanchez cum commun. DD. sententia num.39* superstiosum, & vanũ esse, quod quidam irrationalium horum adiuratores admiscere solent, quandoq; enim se iudices constituunt ad dirimendam litem, inter hæc irrationalia, & plebem cui nocent; instituuntque accusatorem, & aduocatum, & irrationalium procuratorem, & dant accusationis copiam, audiuntque procuratoris defensionem; ac tandem vtriusque partis rationibus auditis sententiam proferunt.

Quippè si lis contra irrationalia intentetur, sunt litis, & sententiæ percipiendorum incapacia. & si aduersus dęmones, à quibus mouentur, nil refert illos accusare, aut defendere.

Sunt etiam superstiosi qui dum hæc adiurant, & pugnare contendunt cum nubibus, & locustis &c quia eam pugnam nil conferri, manifestum est. ita *Sotus lib. 8. de iustit. q. 2. 3. art. 3. in fine.*

Superstiosi quoque sunt hæc excommunicantes, quia sunt incapacia excommunicationis. ita communiter affirmant, DD apud *Sanchez loc. cit. sed num.39.*

Nec obstat sæpè hæc obedire sententiæ ac nocere desinere, quia id nõ proficiscitur ex virtute sententiæ, sed ex potestate dæmonis auferentis ea animalia nocentia, vt vel sic vana hæc, & superstiosa hominibus persuadeat.

Tandem superstiosi sunt, & virtute pacti cum dæmone id efficiunt, qui iactitant se habere potestatem expellendi nubes, ac reliqua frugibus contraria ex certo loco, quia si dicunt esse supernaturalem, tenentur eam probare; si naturalem, ea vis nulli inesse potest. Nam si hæc auertere valent, cur non incendia, & alia nocentia? Cur etiam nequeunt bona adducere, vt pluuiam tempore siccitatis. ita *Delrius de disquisit. mag. post lib.6. in Anacephaleosi, monit. 1 1. & Sanchez lib.2. cap.42. num.40.*

PETES IX.

An adiuratio contra Dæmonem sit licita & habeat effectum infallibilem, quando fit ab exorcista clerico, vel Sacerdote.

Respondetur primò ex *D. Tho. 2.2. q.90. ar. 1.* & 2. quod adiuratio deprecatiua non conuenit dęmoni, sed Deo, vt fit ab Ecclesia deprecante Deum per Dominum nostrum, &c. adiuratio imperatiua, seu coactiua dæmonũ licita est per imperium arcendo illos tamquam hostes, ne hominibus spiritualiter, aut corporaliter noceant secundum potestatem diuinam datam à Christo secundũ illud *Luc. 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* & idem *Luc. 10.* habentur hæc verba, *Domine etiam dæmonia subijciuntur nobis in nomine tuo.* Quod in dies fit in Ecclesia Dei per exorcismos aduersus obsessos, & energumenos; & quamuis à Demone non petatur, vt exeat, vel nocere desinat, in gloriã Dei. & ob eius nominis reuerẽtiã; quod adiurationis ratio petit quia sunt obstinati, in peruersitate, & quidquid agunt, ex Dei odio agunt, tamen dicuntur per exorcismos adiurari propter similitudinem, & anologiam quamdam in hoc consistentem; vt sicut dum homines adiuramus, inducimus eos, vt propter Dei nomen aliquid efficiant, vel caueant, ita Dæmones in virtute, & potestate nominis diuini recedere compelluntur. Quamuis non contendatur, vt ipsi propter Dei honorem aliquid efficiant, vt bene notat *Valentia 2. 2. disp. 6. q. 8. punct. 2.*

Potestas autem hæc non innititur sanctitati ministri, etsi ea non parũ iuuet, sed inuocationi nominis diuini, fidei, & sanctitati Ecclesiæ, in cuius persona exorcismi ab eius ministris dicuntur. ita *D. Th. & alij cit. à Sanchez in summa lib.2. cap. 42. num.*

42. num 16. Quare exorcismi non ex opere operantis solo, sed ex opere operato habent eam vim dæmonis expellendi. Sicut, & Sacramenta cõferendæ gratiæ, vt colligitur ex *D. Thom. 3. p. q. 71. art. 3. & docet Soto in 4. d. 6. q. 2. art. 3.* Christus enim facultatem tribuit Ecclesiæ hos exorcismos instituendi, quibus tamquã instrumentis ministri Ecclesiæ virtute Christi dæmones expellunt. Et quamuis aliqui credant exorcismos habere hanc efficaciam infallibiliter, secundum ordinariam Dei legem dæmonum expellendorum: impediri tamen quandoque ob modicam ministri fidem, sicut, & gratia est infallibilis Sacramentorum effectus, nisi recipientis obex obest. Quod dicit esse valdè probabile *Valentia 2. 2. disp. 6. q. 8. p. 2. q. 2.*

At verius ait *Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 16.* non esse infallibilem hunc effectum, sed ex cõgruitate quadam, atq; ita verba Christi Marci vltimo *in nomine meo dæmonia eijcient*, non tàm significant absolutam promissionem de ea re, quàm id plerumque esse futurum quando expediret. Non enim ob solam ministri, aut dæmoniaci culpam, quandoque dęmones non expelluntur, sed etiam ex occultò Dei iudicio propter maiorem animæ vtilitatem, vel in aliorum exemplum, aut propter aliud Ecclesiæ commodum: teste *D. August. lib. 82. quæstionum, quæst. 70. atque*, ita docet *Victoria de magia quæst. 6. num. 24. Soto Valentia, & alij cit. à Sanchez loc. cit.*

Nec solent exorcismis omnes molestiæ repelli, quas dęmones hominibus inferũt, sed ex solæ ad quas repellendas ab Ecclesia ordinantur. Sunt molestiæ quas inferunt manendo in corporibus, & illa vexando: siue dum interius maneat, siue, dum exterius obsident, & illas regulariter sanant, at maleficia, & alia damna quæ nobis inferunt, contra; quæ non ordinantur directè exorcismi; non tolluntur per eos nisi raro: ita docent *Abulens, & Delrius, cit. à Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 18.*

Respondetur secundò hæc potestas arcendi dęmones eosque expellendi non est omnibus tradita; sed solis ministris ritè ordinatis in Ecclesia, nempè exorcistis. Quod colligitur ex eo actuum 19. vbi filijs Scęuę eam potestatem vsurpantibus obiecit dęmon, *Iesum scio, & Paulum noui: vos autem qui, estis?* ita etiã DD. affirmant apud *Sanchez loc. cit. n. 18.* ex honestate tamen, & rectò vsu Ecclesię non debere clericum inferioris ordinis id facere pręsente clerico superioris ordinis ipso inuito: fuit hęc potestas eijciendi dęmones apud Iudęos ante Christi aduentũ, sed postea vna cum religione desijt apud ipsos, & translata est ad Ecclesiam act. 19. vt colligitur.

Respondetur tertiò. nulla ratione est licicitum alicui dęmones adiurare adiuratione deprecatiua, idest, ipsum dęmonẽ pręcando, vt ob Dei nomen exeat è corpore obsessi; nec etiam imperatiuè, aut deprecatiuè, pręcipiendo, aut rogando, vt nobis dęmones aliquod obsequium qualiscunque generis sit illud, aut qualecunque beneficium pręstent, vt communiter docent DD. apud *Sanchez in summa lib. 2. cap. 4. num. 19. & Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 13. num. 70. & 71.* tum quia est hostis Dei omniumque Deo adherẽtium, tum quia nihil vnquam sponte facit, nisi, vt decipiat, & noceat saluti: itaque omne ipsius beneficium est maleficium: hinc *Apostol. 1. ad Cor. 1. dicit Nolo vos fieri socios Dæmoniorum, & 2. ad Cor. 2. vt non circumueniamur à Satana:* non enim ignoramus cogitationes eius, tum quia vti eorum ministerio, & obsequio pertinet ad quoddam pactum, & societatem cum ipsis.

Aduertunt Doctores, teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 42. num. 20.* quod si scientia quęcunque naturalis, aut virtus quęcunque rei naturalis, semel cognita est, ipso dęmone monstrante, nihil obstat quominus postea quis possit licitè illa vti, dummodo effectus naturalis sit, nec pręsentem dęmonis concursum requirat, quia scientia naturalis est, & quamuis malè parta sit, iam id malę acquisitionis peccatum transijt, nec inde aliquod vitium scientia naturalis, aut virtus naturalis cognita contraxit; dummodò cõseruatio talis scientię, iam non pendeat à Dęmonis ope.

PETES X.

An liceat à malefico parato petere, vt opus maleficij, malefic[i]o soluat.

RΕspondet *Aureolus in 4. dist.34. quæst. 2.* & *Angelus in summa verbo superstitio num.13.* hoc licere, si quis esset actu dispositus ad faciendum maleficium, sed hęc sententia, teste *Sanchez in summa lib. 2. cap.41. num.5.* est omnino falsa, & erronea, ac proinde omnes Doctores docent hoc non esse licitum, cùm maleficium sit intrinsecè malum, quia saltem sit pactum implicitum cum Dæmone, quod numquã est licitum.

Sed licitum est petere, vt maleficium modo licito destruatur, quando constat eum modum licitum non ignorari à malefico, quia nihil refert modum licitum esse possibilem, si huic malefico est ignoratus. ita *DD. teste Sanchez in summa lib.2. cap.41. num.6.*

Nec hoc est licitum petere, nempè vt destruatur maleficium, quando est dubium, an maleficus norit aliquod medium licitum, tùm quia cum communiter sola media superstitiosa norit, est pręsumptio contra illum, tum etiam quia tunc perinde est, ac dubitare, an solutio illa maleficij possit licitè fieri, quo dubio perseuerante, non est licitum operari, ita DD. teste *Sanchez loc.cit. affirmant num.6.* & *docet Martianus del Rio lib.6. disquisit. magic. cap.2. sect.1. quæst.2.* qui optimè consuluit ibi gratia vincedi huius dubij, esse interrogandum maleficum, quæ media norit; & si renuat explicare, ait esse vehementem suspicionem contra illum, si autem explicet, tunc videndum est an sint licita, hinc colligit *Sanchez lib. 2. cap. 41. num.8. cum DD. à se cit.* non licere petere ab alio mago qui auctor illius maleficij non fuit, vt id destruat quando nil de illo, aut de loco vbi sunt eius signa nouit quia ea petitio est tacita, vt alio maleficio id à Dæmone norit, & soluat, vnde docet *Delrius* rarissimè licere eam dissolutionem ab alio malefico petere, nisi de loco, & modo maleficij, ab ipso auctore, vel ab alio sit factus certior.

Media verò licita ad destruendum maleficium sunt illa quæ præstari possunt sine ope Dæmonis, exempli gratia dissoluendo ligaturas, aut eas remouendo à sepulchro, si eas ibi sepultas detinet. Hoc enim non est intrinsecè malum; imò hoc non solum est licitum maleficis, sed etiam alij cuicunque, quilibet enim ius habet tollendi ligaturas, nodos, & alia signa malefica eo fine, vt Diabolus nocere desinat vt communiter docent DD. apud *Sanchez in summa lib.2. cap.41. nu.19.* quod quidem verum est, siue vnicum, siue duplex pactum cum Dæmone initum fuerit quia auferendo signum maleficij intentione destruendi maleficium, nec pactum, nec amicitia cum Dæmone confirmentur, nec illi honos exhibetur, immò potius pactum soluitur, ac Dæmone contempto ab eius amicitia receditur; & ob id signum fœderis aufertur, aut comburitur.

Solent enim malefici pactum inire cum Dæmone, vt quamdiù ligatura aliqua fuerit, vel dum res aliqua in tali loco defossa permanserit, aut quid simile duret maleficium, & ijs ablatis cessat, potest autem id pactum dupliciter iniri, priori modo, intercedenti duplici pacto, vt cum conuenitur fore, vt Dæmon vexet adhibito tali signo eoque remoto cesset tunc enim est duplex pactum, alterum nocendi posito eo signo, alterum desistendi eo ablato: posteriori modo, quando vnicum adfuit pactum, vt nocendi posito tali signo, quippè hoc pacto tantum obligatur Dæmon nocere posito eo signo, & manet illi libertas nocendi, aut cessandi, eo signo ablato.

Adde posse interrogari alium maleficum, an norit in quo tale maleficium consistat, vt signum destruatur: quod si ille ignoret non induci potest ad id per suam artem inuestigandum, quia id esset inducere ad maleficium, quo mediante id à Dæmone addiscendum esset. At si fortè is maleficus per maleficia id à Dæmone didicerit, licebit ea scientia vti ad destruendum signum maleficij, quia peccatum esset, notitiam alicuius rei à Dæmone procurare, at ea semel habita licere vti, vt docet *Ouandus in 4. dist.34. disput. vnica,* quem sequitur *Sanchez loc.cit. sed num. 2.*

Immò quamuis, sublato maleficij signo, debeat in ipsum maleficum redundare aliquod damnum, quod ita Dæmon cum ipso pactus sit, nulla est culpa illud auferre, quia id est per accidens, & hoc verum est & si damnum illud in quemdam tertium redundaret, malefico, ita paciscente cum dæmone. Nam auferens nihil ad damnum

id

id cooperatur; sed se tuetur ablato sibi nocente; nec tenetur damnum alterius, cum suo damno vitare. Quod si præter signi ablationem esset aliqua actio positiua necessaria damnificans maleficum, vt maleficiatus incolumis euadat, non licebit auctoritate priuata illam exercere; at licebit auctoritate publica, si nullum dæmonis pactum in illa actione sit. ita *Ouandus, & Sanchez loc. cit. num. 21.*

Nec tantum licet id signum destruere, sed tenetur maleficus, vel quicunque alius id efficere; ille quidem tamquam damnificator lege iustitiæ; hic autem lege charitatis, si commodè potest, nisi sit minister iustitiæ, tunc enim tenebitur etiam lege iustitiæ. Ita docet *Suarez citat. à Sanchez, num. 21.* quem ipse sequitur.

Quod si damnum aliquod ex maleficio secutum sit, tenetur maleficus integrè restituere, quia, & si Dæmon fecerit damnum fuit tamen maleficus causa ipsum sollicitans, ita *Suarez cit. à Sanchez num. 22. & idem Sanchez.*

Quare potest Magus ille à iudice cogi ad id signum destruendum, imò tenetur ex iustitia illum cogere: Cùm ex officio teneatur cogere ad damna resarcienda, ita *Suarez, & Sanchez num. 24.*

Tandem licet etiam signum positiuum contrarium apponere, dummodo sit ex se licitum, aut indifferens, ad pactum illud cū dæmone initum rescindendum, v. g. si dæmon esset pactus cum malefico se nociturum, nisi maleficiatus postea se signet cruce, aut lauet corpus: licebit huic se signare, aut lauare, non intentione sanandi eo medio positiuo, aut opera dæmonis, sed solo animo tollendi signi, & pacti nocendi dissoluendi. Quippè intentio illa est bona, & medium est licitum, aut de se indifferens, ac supposita dæmonis malitia est bonum; est enim solum incentiuum mali auferre, & parum refert ablationem signi fieri per actionem positiuam alterius rationis fine non. ita docent DD. teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 41. num. 25.*

PEETS XI.

Quot modis fieri solet inuocatio Dæmonis.

Respondetur duobus modis fieri solet inuocatio dæmonis. Primò per expressam dæmonis inuocationē. Secundo per tacitā solum Dæmonis inuocationē.

Expressa inuocatio dæmonis est quando diuinator, vel maleficus intendit inuocare dæmonem, & cum eo pactum inire, aut quando maleficus, vel diuinator sciens dæmonem per aliquod signum manifestare latētia, vtitur tali signo, vt sibi latentia manifestentur: hæc autem diuinatio cum expressa dæmonis inuocatione multis modis contingere potest, primò per apparitionem fictam in figuris, vel assumptis corporibus. Secundò per signa apparentia in corporibus terrestribus, vt in ligno ferro, lapide, &c. tertiò per negromantiā quæ fit excitando aliquem mortuum, qui respondeat.

Quartò per exta animalium. Quintò per aera. Sextò per ignem. Septimò per aquā. Octauò per somnia quatenus immissa diuinare intendit.

Tacita inuocatio dæmonis contingit, quando quis medijs vanis quibus se immiscet dæmon, procurat cognitionem rerum latentium, quæ vim humanam superant, etiam si ille qui vanis signis vtitur, non intendat expressè dæmonem inuocare; nā volens res aliquas diuinare per media vana quibus se se dæmon libenter solet immiscere, tacitè intendit inuocare dæmonem; & quamuis vtens his medijs vanis dicat exterius se nolle dæmonem inuocare, & expressè in mēte sua intendat non inuocare. Nihilominus dicitur tacitè inuocare, dū seriò media inutilia, & vana vsurpat, quibus nō potest alio pacto res latentes cognoscere, quàm ope dæmonis, cū hæc media nō sint ex se sufficientia ad inducēdam talē cognitionē, nec eam inducere valeant, nisi cū aliquo dæmonis auxilio, & consequēter cū tacita dæmonis inuocatione vt docent DD. apud *Bonac. to. 2. dis. 3. q. 5. p. 3. propos. 2. n. 4.* diuinatio cū tacita dæmonis inuocatione cōtingit quoties ad diuinandū adhibentur ea, quæ talē virtutem non habent, vt contingit primò, quādoquis vult diuinare per taxillos, aut chartas, aut per id, quod primò loco occurrerit aperienti librum. Secundò

quando quis vult diuinare ex inspectione dispositionis quarundam rerum, aut numeri, aut ex obseruatione vocis, vel cantus, aut ex manuum lineis, ex fronte, coloribus, figuris garritu auium, ex voce animalium, ex sternutatione, ex occursu funeris, ex fractione corrigiæ calcei, &c. vt bene docet *Bonacin.l.cit.sed n.9.*

PETES XII.

Quomodo diuinatores à Dæmone doceantur ea quæ diuinant, & prænunciant.

RESpondeo doceri, aut quia dæmon assumpta visibili forma illos alloquitur aut quia formant in aere vocem, aut quia tradit scripturam, in qua continetur res prænuncianda, aut quia in somnijs aut etiam in vigilia disponit ipsorum phãtasmata ad diuinandum iuxta phantasmata tum dispositionem, ita DD. apud *Bonac. loc.cit.sed num.3.* addit præterea *Bonacina* aliquando consueuit dæmon effingere se in animam alicuius defuncti, & hortari ad opus bonum, vt inde occasionem arripiat trahendi homines in errorem.

Ex quo,

COlligitur dignos esse reprehensione, qui pactum inter se ineũt, vt qui prior morietur posteriorem suo statu admoneat, fieri enim potest, vt dæmon occasionem inde arripiat decipiendi, vt docet *Martian.del Rjo lib.2.disquisit.magicar. q. 26.sect.7.* & est communis DD. sententia, non negatur tamen, quin anima defuncti possit mortalibus apparere, Deo, ita permittente.

PETES XIII.

Confessarius quomodo se gerere debeat erga maleficum.

REspondetur quatuor confessarius inquirere debet à malefico, primò an pactum inierit cum dæmone, & promiserit se derelicturum Christum, & ab eius fide discessurum, nam confessarius curare debet, vt maleficus dissoluat pactum cum dæmone initum, pactum verò videtur dissolui peragendo pœnitentiam patrati criminis: non tamen est necesse, vt maleficus curet sibi chirographum à dæmone restitui, quia per pœnitentiam sufficienter recedit à pacto, si tamen ipse Magus apud se habeat chirograhum, vel eius exemplar debet illud perstringere, tùm in detestationem criminis, tum ad vitandum scandalum, cuius esset causa, si chirographum ab alijs inuenitetur, ita *Sanchez in summa lib.2.cap.40. num.53. Suarez lib.2. de superstit.cap.17.n.4.& Bonacina tom.2.disp. 3.q.5.num.11.*

Præterea confessarius inquirere debet à malefico, an exhibuerit honorem Satanæ, aliaue sacrilegia commiserit contra augustissimum Eucharistiæ Sacramentum.

Secundò, an in pacto cum dæmone inito intercesserit hæresis, exempli gratia, an ore dixerit nostram fidem nõ esse veram, aut Sacramenta nihil prodesse.

Tertiò, quomodo confecerit maleficium, an scilicet confecerit ex rebus sacris, & crediderit illis talem virtutem inesse ad tales effectus; tunc enim non solum sacrilegij, verum etiam hæresis reus esset.

Quartò an dãnũ intulerit, nã præter cætera peccata peccauit contra iustitiam, consequenter tenetur ad restitutionem omnium damnorum. Ita communiter, affirmant DD. apud *Bonac. loc.cit.sed nu. 11.*

Additur præterea maleficum teneri ad restitutionem pecuniæ sibi à dæmone traditæ, si constet eam alicui surreptam esse à dæmone; nam res Domino restituenda est.

Si verò non costet surreptam fuisse, non tenetur, quia fieri potest, vt dæmon eam transtulerit ex fundo maris, aut ex thesauro sub nullius dominio, & potestate posito.

Caueant tamen qui tales pecunias habent ne eas expendant antequam constet pecuniam veram esse, & non adulterinam dæmon, enim solet deludere, & tradere appatentes, ac fictas pecunias, quæ postea euanescunt, aut in carbones conuertuntur, ita *Suarez tom.1.de religion.lib.2. cap.17.nu.3. Sanchez in summa lib.2.cap. 4.num.2.& Bonac.loc.cit.*

PE-

PETES XIV.

Quot sunt remedia, quæ possunt adhiberi contra maleficiatos.

Respondetur, esse multa. Primùm est magna fides in diuina protectione.
Secundùm est susceptio baptismi.
Tertium est confessio peccatorum.
Quartum est sumptio Eucharistiæ.
Quintum exorcismi Ecclesiæ.
Sextum aqua benedicta.
Septimum reliquiæ Sanctorum.
Octauum signum Crucis.
Nonum inuocatio nominis Iesu, B. Virginis, Angeli Custodis, & aliorum Sanctorum.
Decimum oratio cum ieiunio.
Vndecimum dissolutio eorum, quæ pertinent ad pactum cum dæmone. Ita affirmant DD. *cit. à Bonac. loc. cit.* & hæc quantum ad remedia spiritualia.
Duodecimum locorum: & Sanctorum corporum visitatio. Sunt igitur diuersa deuota loca, & Sanctorum reliquię, & corpora visitanda, & vt vbi dæmon cognoscitur expauescere, illa assiduè sunt frequentanda.
Decimumtertium reliquiarum, vel alicuius rei benedictę, vel orationis gestatio, nam dæmones virtutem sentientes ex sacris, vel ex Sanctorum corporibus emanantem, pauidi ab eorum conspectu fugiũt, vt legitur hoc accidisse in vita Machabeorum, & Sanctus Stephanus Præsbyter Constantinopolitanus, per impositionem Sanctissimæ Eucharistiæ capiti cuiusdam mulieris fugauit dæmonem proteruum, illam vexantem. Legitur etiam de Sancto Bernardo, quod non potuit liberare hominem vexatum, nisi per applicationem vnius orationis, nam spiritus ille maledictus non poterat sufferre conspectum Bernardi, & inde aufugiebat, sed reuertebatur, Sanctus tamen id animaduertens applicauit dæmoniaco orationem, & sic vlterius dęmon non est reuersus. Impositio quoque manuum sacrarum cum benedictione, nõ solum fugat dæmonem, sed quod magis est, ponit obicem, ne egressus dæmon iterum redire possit, vt patet de muliere habente spiritum infirmitatis per annos decem, & octo Luc. 13. quam cum vidisset Iesus imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.
Decimumquartum est inquisitio; diligentissimè enim sunt inquirenda ostium liminaria, & omnes Anguli domus, & præcipuè loci, in quibus senserit dæmoniacus se magis grauari. inter cætera verò diligentissime cribrentur plumæ lectulorũ, paleæ, & obstragula, & eæ exorcistæ iudicio inuentæ fuerint suspecta, igne benedicto comburantur in cæmeterio, vel vel in alio loco sacro, & vnà cum maleficialibus instrumentis comburãtur aliqua benedicta, vt rami oliuarum, ruta, ypericon, incensum, & similia, eodemque tempore pulsetur aliqua campana, & dicatur psal. exurgat Deus perseueranter donec fuerint totaliter consumpta: Hæc autem inquisitio, & combustio sæpius esset repetenda, quia solent malefici sua reiterare maleficia, tamen his peractis benedicuntur plumæ, vel lanæ, & in ipsis plumis, vel lanis collocentur herbæ benedictæ, vt puta ruta, oliua benedicta, thus cera benedicta Virginis Mariæ, cerei Paschalis, &c.
Si instrumentum maleficij inueniretur, tũc exorcista id destruat.
Decimumquintum est permutatio si fieri potest domus: lectus, vestes indumentaque omnia mutentur, in quibus solent maleficia latere. hoc docet Raguel contra Asmodeum dæmonem in matrimonio Thobiæ *Thob. 7. vocauitque Raguel ad se Annam vxorem suam, & præcepit ei, vt præpararet alterum cubiculum, & intro duxit illuc Sarram filiam suam.*
Decimum sextum est continuata benedictio, quia cuncta comestibilia, potabilia, indumenta, medicinalia, & cætera ad vsum interiorem, vel exteriorem, sunt quotidie benedicenda, & etiam tum domus, tũ & ipsa creatura est benedicẽda.
Decimum septimum, exufflatio, & aquę benedictæ aspersio: exufflatio more Iesu Christi denotat dęmonis expulsionem: qua in cunctis exorcismis, Ecclesia Sancta vtitur, ad fugandam dæmonum virtutem, aqua benedicta aspersa, fugat infestationem exteriorem, sed potata interiorem fugat.
Decimum octauum, est contemptus, quia de rebus vilissimis domanda est dæmonum superbia, videlicèt verbis contumeliosis, irrisorijs sputis, pedum conculcationibus, flagellis, vel alijs similibus, quæ afflictorum renouant memoriam.
Nam Dominus Pharaonem, populumq suum

suum superbum poterat domare, Vrsibus, Leonibus, & Serpentibus: immisit tamen ciniphes, muscas, & ranas. sic superbus dæmon à vilibus domandus est, qui aliqua sibi fieri conspiciens, vel dici contra suā inanē gloriam, ambitionem, & naturæ suæ ingentem magnitudinem, tristatur, & fugit, vt narrat *Gregor. in lib. Dialogor.* dicens Quod Datius Mediolan. Episcopus Corinthi domum quamdam ad quiescendum ingressus, in qua malignus spiritus habitabat, dum rugitus Leonum, pecudum balatus serpentum sibilos, porcorum grunitus, murium stridores audiuisset, contra antiquum serpentem clamauit dicens: vere sibi euenit miser, vt iam dixisti, quando per superbiam elatus, ausus es proferre illa verba *Ascendam in Cælum, ponam solium meum ad Aquilonem, & ero similis Altissimo.* Ecce quomodo per superbiam tuā, porcis, serpentibus, muribus, & bestijs similis factus es, & qui Deum imitari voluisti, nunc, vt indignus bestias imitaris, & illis compararis, & tūc malignus spiritus aufugit, nec dictam domum vlterius est ingressus.

Vltimum est, dæmoniaci exorcizatio, & dęmonis coniuratio, quæ in Ecclesia per approbatos exorcismos fit.

Exorcistarum mutatio, etiam iuuat, quia debent à diuersis exorcistis, & in diuersis Ecclesijs coniurari sicut legitur quod Sanctus Antonius, etsi tam formidolosus esset dæmonibus, quod multi per AEgiptum à dæmonibus agitati, inuocato tantum Antonij nomine liberabantur, non potuit, tamen quemdam dæmonium fugare, quem Paulinus eius discipulus fugauit: & hoc disponente Deo, vt Paulini sanctitas, & curationum gratia cognosceretur quia aliquando gratiam potius vni, quam alteri dat.

Quantum verò ad remedia corporalia cōmunia omnibus maleficiatis videri possunt quæ enumerantur à Zacharia Vicecomite in libro appellato, complementum artis exorcisticæ, fol. mihi 56. vsque ad fol. 68 sed his remedijs corporalibus non debet exorcista vti inconsulto medico, vt dixi petitione 4. versus finem.

PETES XV.

Quot sunt insidia dæmonis ad decipiendum, tum exorcistam, tum energumenum.

RESpondetur esse multas: nam in primis solent dęmones, vt plurimum fallaciter respondere, & difficilè se manifestare, vt exorcista diu defatigatus desistat, aut infirmus videatur non esse à dęmonio vexatus. Secūdò aliquando sunt manifesti, abscondunt se, & relinquunt corpus quasi liberum ab omni molestia, vt infirmus putet se omnino esse liberatum: sed cessare non debet exorcista, donec viderit signa liberationis. Tertiò aliquando etiam dæmones ponunt quæcunque possunt impedimenta, ne infirmus se subiciat exorcismis, vel conantur persuadere infirmitatem esse naturalem. Quartò interdum in medio exorcismi faciunt dormire infirmum, & ei visionē aliquam ostendunt, subtraendo se, vt infirmus liberatus videatur. Quintò aliquando ostendunt factum maleficium, à quibus sit factum, & modum ad illud dissipandum. Sextò quandoque diabolus infirmum quiescere, & suscipere Sanctissimā Eucharistiam permicti, vt defecisse videatur, vt colligitur ex rituali Romano. Septimò sępissimè dęmon morbos inducit, signaque, & accidentia illius morbi dat, ita vt medici ipsi decipiantur, credentes ipsam infirmitatem verè meram naturalem, & non diabolicam esse. Octauo aliquandò dæmon creaturam vexatam, sacra, orationes signum Crucis, actusque virtutum, humilitatis deuotionis, & similium permictit imò quod magis est, ipse astutus aliqua Sancta dicit, & sic ouina pelle indutus, non cognoscitur, attamen in ea perseuerare non potest, insuper, cum exorcista eum esse diabolum cognoscit, familiares, & amicos dęmoniaci, ne illi cura adhibeatur, inducit ad credendum in illo humorem potius, quām diabolum esse. Nono simulat etiam dæmon se fatuū esse, & ignarum, & ab actionibus supranaturalibus se abstinet, ne cognoscatur. Cum autem omnibus notum est, ipsum adesse, ne remedia applicentur, & ne ad coniurationem adducuntur, procurat impedimenta diuersa in coniuratione, diuersas causas affert, vt exorcistam inducat ad eum interrogandum, interroga

eus

tus verò respondere recusat, vel simulat
veritatem fateri non posse, & verba dat
exercistæ, vt teneat eum in spe veritatis
habendæ, quapropter sæpè sic impune
euadit. 10. aliquando dæmon veritatem
narrare, vel aliqua facere videatur, coa-
ctus propter exorcistæ vitæ bonitatem,
ad hoc vt eum inani gloria inflet: Vnde-
cimo interiori suggestione sæpè dæmo-
nes dicunt dæmoniaco, quod sunt factu-
ri, & ostendunt se habituros ipsius cor-
poris curam, & defensionem, vt paula-
tim se credibilē præbeat. Duodecimò in
coniuratione sæpè fingunt, se nullum
sentire dolorem, nec dant signa terroris,
licèt affligantur, & tacendo demonstrāt
se admodum fortes, vt affligant animum
exorcistæ, qui demisso animo fit tepidus
& quandoque, quæ ipsi dæmoni minus
metuunt, valdè pertimescere fingunt.
Decimo tertiò accidit aliquando, vt
creaturam obsessam agitent ac prosternant,
vt eam crucient, & exorcistam à
coniuratione amoueant, vt ipsi creaturæ
opem præstent. Decimo quartò stri-
dores dæmones emittunt, vt interpellant
coniurantem, vel iocantur, multaque
ioculatoria proponunt, vt concitent ri-
sum, & tunc quando blandiuntur, sunt
magis cauendi: Decimo quinto interdū
dęmones Diuinam Scripturam exponūt
vt hereticorum fautores, & de ea loquū-
tur dicente *D. Ambros. sup. Luc. quod de
ipsis diuinis scripturis laqueos fidelibus pa-
rant, non vt doceant, sed vt decipiant.* Deci-
mo sexto quandoque latitant, dęmo-
nes, & creaturam tamquam liberam
relinquunt ad hoc, vt exorcista coniura-
tioni finem imponat.

Decimoseptimo, quando dęmones exorcis-
mis torquentur, promittunt, & iurant in
crastinum velle exire, data hora, & signo
ita quod inducunt exorcistam ad termi-
nandam coniurationem. Decimo octa-
uo aliquando dęmones turpia dicunt, &
exorcistam, & astantes infamant; vt vl-
terius curam de vexato, non habeant.

Decimonono, sępè etiam aliquam perso-
nam de tali maleficio ream faciunt, &
dant signa aliqua, vt inducant ad credē-
dum, & hoc fit, vt inde scandala deue-
niant. Vigesimo interdum dęmones
malè loquuntur de fide Catholica, dicen-
tes, se esse animas aliquorum errantes, vt
confirment errorem gentilium sicut in
Simone Mago, qui illudebatur à Dæmo-
ne, credens suas magicas operationes
fieri per animam pueri à se interfecti, aut
quod ardebat amore inter seraphim,
vel quod Christus eos fugere non potest
vel lugent dicentes dolemus de peccatis
commissis, & non parcit nobis Deus, eo
quia iniustus est, ac alia similia, & vt astā-
tes credant eis, deprecātur, & supplicāt,
vt orent, eleemosynas erogent, quibus
etiam apparentibus rationibus ornant
proposita, vt in mente simpliciū perma-
neant. Sed tunc exorcista, astantibus ip-
sorum falsitatem detegat, & quidquid
Sancta Catholica sensit aperiat, & decla-
ret; quandoquidem damnati in Inferno
non sunt capaces suffragiorum fidelium,
quia non potest minui illis pæna, cùm
numquam possit delui culpa ab eis me-
dia contritione, cum sint in termino, nec
est vera contritio quam verbis ostendūt.
Vigesimo primo aliquando videntur
manibus exorcistam percutere, licèt eum
non attingant, & dicunt, est nobis conces-
sa facultas super te, vt in aliquibus indi-
cium aliquod perpetrēt. Vigesimo secun-
do aliquando lasciuè intuentur exorci-
stam, & infigere dexteram dexterę, vel
pedem pedi, procurant, & alios huiusmo-
di actus faciunt, vt eum ad impudica in-
citent. Vigesimo tertiò ante Sacratissi-
mam Eucharistiam quiescunt, vt hac de
re astantes, dicunt, illos quietos stare an-
te Christum, sed è contra accidit, quia si-
gnum est timoris, nam famulus ante Re-
gem, & Dominum suum etiam inuitò eū
timet, & colit. Vigesimo quarto post cō-
iurationem multoties delectabilia, & cu-
riosa familiaribus proponunt, & ad inui-
cem facta, tàm propia, quàm aliena com-
municanda inducunt, & sic familiares fa-
cti dæmoniacum prout volunt, degunt, ac
ipsi dominantur, loquentes per os eius,
sæpissimè subuertunt domum, ac volunt
sibi obedientiam præstari. Quare multa
mala euenire solent, & in mentem dęmo-
niaci, & familiarium inducunt, scilicet a'i-
ter liberari non posse, nisi per maleficia,
& in vno verbo concludam, infinitis, vt
vincant, & animas perdant, vtitur astu-
tijs; quas practicando in dies cognoscere
licebit, vt benè ait *Vicecomes doctrina sep-
tima*. Vigesimo quintò nonnunquam
mulier cum exorcizatur fingit se ægre fer-
re quod Sacerdos tangat vultum eius ad
hoc,

hoc, vt vehementius tangat, causa incitãdi eum ad libidinem, & eadem ratione fingit se ægrè ferre, quod Sacerdos loquẽdo, nimis approximet ori, vt vultum vultui magis approximet, & Ideo exorcista malibus, & omnibus motibus debet esse cautus, & pudicus.

Denique aduertit Rituale Romanum, & prohibet, vt Sanctissima Eucharistia super caput obsessi, aut aliter eius corpori non admoueatur ob irreuerentiæ periculum.

Neque obstat, quod id fecit Sanctus Stefanus Constantinopolitanus, nam facta à Sanctis, sunt potius admiranda, quàm imitanda.

PETES XVI.

Quomodo remedia corporalia, ac medicinalia possint iuuare maleficiatos.

Antequam respondeam.

SCiendum est primò quod res sensibiles in substantias incorporeas scilicet dæmones naturaliter operari, non possunt, quia sunt inferioris ordinis, respectu rei incorporeæ, & spiritualis.

Sciendum est secundò, quod dæmones in cõfectione malefícij pro materia vtitur rebus corporalibus, pro forma, vtitur Dæmon verbis; & inuocationibus à malefico prolatis, & pro ministro vtitur dæmõ verbis, & inuocationibus à malefico prolatis, & pro ministro vtitur dæmon ipsismet maleficis, cuius intentio est, hominibus detrimentum inferre.

Sciendum tertiò, quod dæmon medio maleficio, est causa multarum indispositionũ in corpore maleficiati.

Sciendum est quartò, quod interdum dæmõ confecit maleficium sub quadam constellatione, vt rectè docet *Vicecomes doctrina 11. circa finem.*

His positis.

REspondeo, quod remedia corporalia, ac medicinalia possunt opponi indispositioni corporali per dæmonem introductæ, & consequenter possunt iuuare maleficiatum, vel secundum quid, vel totaliter, sed tunc remedia corporalia poterunt iuuare, quando fient simul cũ exorcismis; nam licet remedia corporalia vim haberent destruendi maleficium, tamen dæmones possunt humores, & morbos resouere, & causas augere, ac proinde recurrendum est etiam ad exorcismos, vt vt coarcetur potentia dæmonis.

Quantum verò ad remedia corporalia, vt pluries dixi, non sunt applicanda in consulto medico, cuius proprium est cognoscere morbos, & eius speciem, robur, debelitatem, temperiem naturalem, ætatem, mores, situm, magnitudinem, intẽtionem, proprietatem sensuum, & externa omnia, quæ hominem affligunt, vt tempus, regionem, diuersitatem medicamentorum, ac cætera, vnde testatur *Vicecomes in complemento artis exorcisticæ doctrina 11.* vidisse aliquos exorcistas applicauisse remedia corporalia, erga maleficiatos, & occidisse, quia sine consilio medici id fecerunt.

Aliquando sensibilia, & corporalia medicamenta operantur in spiritus malos, vel propter aliqua mysteria, quæ continent, in se, vel quia sic placuit Deo, ad maiorem dæmonum confusionem, & pænam. Nam concentus Dauid expellebat spiritum malum à Saule Rege, & fumus iecoris piscis Thobiæ fug. uit Amoldeum, vt benè notauit *Vicecomes loc. cit.*

Guidus in sua musica relatus à Hieronymo Menghi in compendio artis exorcisticæ, fol. mihi 453. ait, quod reperiuntur aliqui dæmones, qui non possunt audire melos, seu dulcem cantum *Ioseph lib. 8. de antiquitate Iudæorum* refert quod in exercitu Titi reperiebatur quidam homo, qui expellebat dæmones à corporibus obsessi medio lapide vnius anuli.

Refert idem auctor, quod quidam exorcista, dum ponebat in vsu coniurationem Salamonis, coram se expellit dæmonem à corpore obsesso, imponendo radicem cuiusdam herbæ sub naso obsessi.

Sed illa medicamenta non sunt facienda sine exorcismis S. Ecclesiæ.

Ex his.

COlligitur primò quod Deus in aliquibus rebus creatis: virtutem imposuit expellendi dæmones à corpore obsesso, vt patet ex exemplo Thobiæ, ratio potest esse tùm quia hoc non implicat, quandoquidem ignis Inferni agit in puros spiritus

tos, & incorporeos, tum quia hoc etiam exigit eorũ culpa,nempè,vt etiam subijciantur rebus sensibilibus.

Vnde tenstantur multi Auctores teste *Mengha,in cõpẽdio artis exorcisticæ,* quod vpericõ rutam,& sulphur,& similia odio habent dæmones,vt experientia in dies docuit, quandoquidem potuit esse quod subiectio ex earum aspectu fuisset data dæmonibus à Deo in pænam culpæ.

Præterea in vsu habent dæmones res, quæ natura sunt melanchonicæ,& his vtuntur ad cruciandos homines, secus dicitur de rebus,quæ afferunt homini lætitiam, nẽpè non vti dæmones, sunt dæmones amatores locorum obscurorum, ac subterraneorum.

Colligitur secundò, quod non solum est licitum recurrere ad remedia corporalia,ac sensibilia,causa iuuandi maleficiatum;itẽ etiam est necessarium,vt his remedijs vtatur exorcista causa expellendi maleficia à corporibus maleficiatis,quibus dæmon est ligatus ob pactum quod fecit cũ maleficis.

Colligitur tertiò,quod interrogãda est creatura vexata à dæmone de die,& horã qua senserit se malè habere,& cùm veritas ex his habuerit, statim exorcista perquirat, quænam constellatio tunc temporis regnaret, cum quo signo coniugeret, & an foret crescente Luna, nec ne, cum cæteris concurrentiis, & cùm ipsa constellatio deuoluta fuerit ad eundem cursum,tunc debent dari maleficiatis dicta remedia, & instrumenta maleficialia,& quæ in lectis, & extra inueniuntur eodem tempore comburi debent, vt supra dixi cum eisdem.

PETES XVII.

Quot sunt signa,quibus cognoscitur dæmoniatus,& maleficiatus.

Antequam respondeam.

SVppono primo,aliquem esse dæmoniacum duobus modis accidere posse,simpliciter, vel cum maleficio. Tunc dicitur simpliciter Dæmoniacus, quando dæmon vexat aliquam creaturam nõ interueniente maleficio, & tunc non semper essentialiter adest; dicitur adesse Dæmon per vexationem,abesse per quietẽ. Cum maleficio verò, quando dæmon assistit,per aliquod maleficium factum, & tunc sine interuallo creaturam affligit, plus, vel minus secundam diuinam permissionem; itaque si maleficium non destruatur per exorcismos, vel per manus cuius fecit maleficium, semper dæmon affliget corpus,plus, vel minus secũdum diuinam permissionem.

Solent malefici pactum inire cum dæmone vt quamdiu ligatura aliqua fuerit, vel dũ res aliqua in tali loco defossa permanserit,aut quid simile,duret maleficium, & ijs ablatis cesset.

Potest autẽ id pactum dupliciter iniri priori modo, intercedenti duplici pacto, vt cum conuenitur fere, vt dæmon vexet adhibito tali signo,eoq; e remoto, cesset maleficium,tũc enim est duplex pactum alterum nocendi posito eo signo,alterũ desistendi eo ablato.

Posteriori modo, quando vnicum adfuit pactum,vt eoce d. posito al si no,: am eo destructo n. cessariò dæmon cess. bit, ac non affliget amplius corpus, sed manet libertas dæmoni nocendi,aut cessant dieo signo ablato, vt docent DD. *cit. à me supra, & apud Sanchez summa lib. 2. cap. 41. num. 19.*

Suppono secundò; Deo permittente,dæmones corpora intrare, & affligere, & hoc dupliciter,aut ab intra, aut ab extra, ab extra mutans phantasiam, & sensus corporeos,& hoc dupliciter,vel instrumento visus,imaginationem,alicuius rei imprimendo, vel obijciendo visui similitudinem al cuius rei,vt accidit cuidam puellæ,vt narrat *Vicecomes doctrina 4.* cui apparebant bubali,& homines euaginatis gladijs,eã occidere volentes,signo tamen crucis euanescebant,in Ecclesia tamen ipsas apparitiones non videbat. itẽ legitur *4. Reg.cap.6.* quod Eliseus videbat montem plenum equo um,& curruum igneorum in eius circuitu,cius verò puer videre non poterat.

Ab intra,etiam Dæmon affligit corpus, vt in *Iob legitur 2.& Saule Reg. 1.16.* & patet ex quotidiana experientia, quorum viscera,& interiora, cætereque partes corporis,diuersimodè cruciantur,& hoc dupliciter esse potest,aut simpliciter per se,aut interueniente maleficio, vt supradictum est, dæmones solent vexare melanchonicos,& hoc multiplici ratione.

Primò,quia hic humor melancholicus difficilè eradicatur, quia ex sui natura inobediens

bediens,& rebellis redditur euacuantibus, maximè si ab aliqua causa, siue intrinseca,siue extrinseca sub entetur.

Secundò,quia humor melancolicus aptior est ad generandas diuersas infirmitates, & incurabiles. Nam si supra modum est exustus,& versetur circa substantiam,& membranas cerebri furorem parit ; si circa ventriculos,apoplexiam si circa originem,neruorum conuulsionem : si circa oculos,caecitatem.

Occupat insuper melancholicas potentias principales,& nobiliores,vt mentem, obcurat intellectum,& memoriam,turbat rationem, & iudicium, est etiam sedes Daemonis humor melancholicus, propter suam amaritudinem , tristitiam, & turbulentiam,q i humor si fuerit euacuatus, daemon cogitur recedere. Tertiò q i in in rmitatibus procedentibus ex humore melancolico daemon saepissimè se occultat.& sic solet exorcista dubitare,an infirmitas sit diabolica vel naturalis,& fallitur. Vnde daemon aliquando non cognita ab exorcista eius astutia, impunè euadit.

Inducunt interdum daemones mortem, vt legitur *Tob.* 3. de septem viris Sarrae ab Asmodeo occisis.

Impedit aliquando daemon vim generatiuam,aut obstando, ne coniuges seipsos coniungant, aut reprimêdo erectionem membri,aut obstruendo vias ne semen emictatur,aut emisso semine ne recipiatur, aut ipsum semen surripiêdo, aut applicando, vel inducendo aliqua naturalia contraria ad semina destruenda. Inclinat quoque daemon ad amorem , vel odium inordinatum,& licèt daemon non sit causa illius inordinati amoris directè arctando hominis voluntatem,quia non potest to lere liberum arbitrium, tamen operatur Daemon in potentias cordis, siue corpori alligatas, nam quidem homines per motionem spiritruum, & humorum magis sunt p oni ad passiones, idest ad iram, vel ad concupiscentiam, quae insurgentes disponunt hominem ad consensum . Vnde daemon cognoscens has passiones illis magis subdit,&fortius persuadet ad talem amorem,vel odium, & mouendo passiones , disponit imprimens in imaginatione rem amatam tunc praecipuè, cùm amans in tali cogitatione delectabilius, & diutius persistit.

Transmutat etiam daemon aliquando, & membra, & corpus in bestiales formas, non realiter, sed apparenter; & hoc fit à daemone duplici modo, vel immutando sensum imprimendo imaginationē alicuius rei,vel obijciendo visui similitudinem alicuius rei , vt supra dictum est, quandoquidem Angelus virtute suae naturae potest mouere imaginationem hominis per motum localem spirituum, & humorum , & apparitiones imaginariae causantur in nobis, ex dicta locali mutatione spirituum,& humorum.

Quapropter *Aristot.in libr.de somn.& vigil. cap.* 3.assignat causam apparitionis somniorum dicens . Quod cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principium sensitiuum,simul descendunt motus,idest impressiones relictae ex motibus sensibilium , quae in spiritibus sensualibus conseruantur, quae sunt species rerum productae ab obiectis externis quae repraesentant obiectum materiale sicuti est à parte rei , & mouent principiū sensitiuum quo moto fit apparitio , ac si tunc sumeret species rerum ab obiecto externo,& tantus esse potest concursus spirituum,& humorum,quod huiusmodi apparitiones,etiam vigilantibus possunt fieri , vt patet in freneticis dicentibus multa videre,quae realiter non sunt,& sic haec omnia possunt fieri virtute Angeli mouentis dictos spiritus corporales, & humores,alio modo fit eiusmodi apparitio, quando Daemon visibiliter apparet in quauis figura,sumens corpus ex aere, & eadem ratione potest circumponere cuicunque rei corporeae quamcuque formam,& figuram.

Inducunt quoque daemones fructus,& animalia ad sterilitatem,vel ad mortem, generāt insuper animalia minuta,& volatilia, & terrestria, quae fructus dissipant.

Generat etiam tempestates,coagulatis frigidissimis humoribus ; vnde legitur *Apoc.* 7. quod Angelus Dei clamauit Angelis, quibus datum est nocere terrae, & mari, dicens *nolite nocere terrae,& mari,neq; arboribus,quoadusque signemus seruis Dei in frontibus eorum*. Quandoque Daemones faciunt etiam se succabos, & incubos, assumpto corpore aereo, vt latiùs infra dicemus.

Vexant praeterea hominum habitacula , & omnes habitatores perturbant , ac terrent diuersimodè. Possunt tandem vexare paruulos lactantes

teste

teste *August. lib. 21. de Ciuit. Dei*, & possunt nocere viribus Sanctis, vt est de Iob, & Sancto Antonio.

Suppono tertiò, quod Diabolus duobus modis cruciat hominem præsentialiter, & potestatiuè, præsentialiter, cum Dæmon pro libito suo omnibus membris illius interius, & exterius vtitur. Potestatiuè, quis dicitur vexari à Dæmone, mediante maleficio, cui Dæmon ex pacto cum malefico inito assistit, affligit, & cruciat, licet Dæmon non sit ibi præsentialiter, inferendo læsionem, ita *Flagell. malef. c. 14.*

His positis.

REsponsio primò, signa Dæmoniaci esse multa. Primum signum est lingua tumida, & nigra. Secundò, multoties Dæmoniacus inflatur, vel distinguitur angustè, ira vt videatur velle strangulari, sed tamen in pristinum statum redit. Tertiò, plorant interdum, nescientes cur plorent.

Quartò, solent respondere interrogantibus cum ira, & contentione.

Quintò, quandoque etiam coacti, vt loquantur, nolunt loqui, & claudunt dentes, & nolunt comedere.

Sextò, odio prosequuntur homines.

Septimò, multa dicunt, ex quibus minimè dignoscitur, quid velint innuere.

Octauò, opprimuntur sopore graui.

Nonò, remanent tamquam sensibus destituti.

Decimò, seipsos pugnis percutiunt, ac vestes lacerant, & capillos.

Vndecimò, terribiles habent oculos, & horribiles.

Duodecimò, terrore repentino afficiuntur, & confestim terror ille recedit.

Decimotertiò, diuersorum animalium voces imitantur.

Decimoquartò, aliquando dentibus spumant, ac signa alia ostendunt tamquam canes rapidi.

Decimoquintò, multoties se exponunt præcipitijs.

Decimosextò, aliquando Dæmoniacus discurrit, per corpora eorum vt vapor igneus, vel glacialis.

Decimoseptimò, sentiunt interdum Dæmoniaci, per corpus signa, tamquam Formicas discurrentes, Ranas saltantes, Viperas, Serpentes, Pisces natantes, Muscas volantes, & similia.

Decimooctauò, varia præter naturam vident, & audiunt.

Decimononò, sentiunt sub manu sacra capiti superposita, vel ex sacra lectione, quid frigidissimum, vel calidissimum, vel graue.

Vigesimò, clamant, cum aliquæ sanctorum Reliquiæ capiti super imponantur etiam occultè, & dicunt, auferte has à me quoniam male olent, vel sunt nimis graues; aut efflant, aut circumuoluunt caput, aut ipsas Reliquias proijcere student, aut contra ministrum, & astantes se iratos ostendunt, & simil.a.

Vigesimoprimò, omnia spiritualia odio habent, à facie Sacerdotum, & præcipuè exorcistarum fugiunt, in Ecclesiam ingredi nolunt, & si ingrediuntur, ab ea statim fugere procurant. Cuncta benedicta Sanctorumque Imagines, & maximè Crucifixi, nolunt inspicere, nec deosculari, imo proijciunt, & in hæc omnia conspuunt.

Vigesimosecundò, sacra verba proferre negligunt qualia sunt, *Miserere mei Deus*. Qui habitat in adiutorio Altissimi, Magnificat anima mea Dominum. In principio erat Verbum, & similia, & si ea pronunciant, balbutire student, vel verba corrumpunt, tedium graue demonstrant, tandem ea perficere non possunt.

Vigesimotertiò, sentiunt in aliqua corporis parte dolorem, & si super eos signum Crucis fiet, statim per corporis membra fugient.

Vigesimoquartò, cum super Dæmoniacos Euangelia, passionem Iesu Christi, coniurationes, & similia Exorcista legerit, conturbabuntur, sensus occupabunt, & conspiciet Exorcista Intollerabiles in illis Dæmoniacis anxietates & inflationes, vel guttas defluentes sudoris: super stridores vsque ad Cælum mittent, prosternent se, & similia facient.

Vigesimoquintò, si autem denique obsidentes Dæmones sunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere, sed rarissimè loquuntur, vel respondent, latinè, ne scilicet credantur ibi esse, nec lingua habituata ad vnum modum loquēdi est illi obedientior, distantia, & occulta patefacere: vires supra ætates, seu conditionis naturam ostendere &c.

Aduertendum est, quod supradicta signa possunt etiam concurrere in maleficiato.

Respondetur secundò, primum signum maleficiati est cibos pessimos appetere, & stomachari super cibis substantialibus.

Secundum, non posse cibum retinere, & à continuo vomitu molestari; aliquando semper maleficiati sunt indigesti, & sentiunt onus graue super stomachum.

Tertium, signum quando interdum nonnulli sentiunt bolum à stomacho sæpè ascendens ad guttur, quod euomere videntur, & tamen ad pristinum locum descendit, & quandoque aliquibus accidit morsus oris ventriculi; alij sentiunt frequentem pulsationem in collo, vel dolorem in renibus; quibusdam sæpè fiunt sincopæ, & præcipuè vna, & eadem hora. Aliquibus etiam, præternaturam inest continuus dolor in capite, vel cerebro, propter quod videntur grauari, perfrangi, & perforari.

Quartum signum, quando cor maleficiati affligitur, ita quod videtur lacerari à canibus, à serpentibus momordi, vel clauo, seu acu transfigi, constringi, vel soffocari. Nonnulli accidunt subitanei dolores frequentes, quos dum nesciunt exprimere, emictunt clamores, & quandoque ab eisdem doloribus interficiuntur, alijs extenuatur corpus. & ad nihilum redigitur; aliquando videntur mēbra flagellata constricta, & lacerata. Nonnullis viscera torquentur, & venter valdè, ac repentinè inflatur, aut per interranea, ac si essent vacua, discurrit ventus.

Quintum signum est, quando maleficiati grauantur à melancholico humore, quorum alij adeò infirmantur, vt nec loqui, nec cum hominibus conuersari velint.

Sextum signum est notissimum maleficij quando medicamenta applicata maleficiatos non iuuant.

Sed aduertit *Vicecomes doctrina 5. fol. mihi 30.* quod sunt etiam aliqua signa in maleficiatis aliquibus, quæ aliquando haberi non possunt, nisi ex circumstantijs, & suspicationibus, vt est in maleficijs ad odium, vel ad amorem, ad sterilitatem, aut ad tempestates, vel circa vim generatiuam.

Sciendum quoque est, quod bestiæ, ac paruuli carentes vsu rationis possunt esse maleficiati, sed in paruulis non cognoscitur de facili infirmitas maleficialis, eo quod exprimere non possunt dolores suos, nec circumstantias, sed diligentissimè inquirendi sunt lecti eorum, & si aliqua signa maleficialia inuenientur poterit exorcista iudicium inferre.

PETES XVIII.

Quæ sunt signa demonstrantia maleficium esse perpetuum.

RESpondetur ex *Vicecomite doctrina 9.* signum perpetui maleficij est, quando fuerunt applicata licita remedia, & per triennium continuum sanitatem non obtinuerit maleficiatus, quia legitur *in c. fin. de frigid. & maleficiat.* quod Honorius Tertius rescripsit, quod si maleficiatus triennio continuò habitauerit cum vxore, & non potuerit consumare, ipsis coniugalibus cum septima propinquorum manu firmantibus cum iuramento, matrimonium separetur, & tunc sciat Dæmoniacus, quod ei expedit flagellari, iuxta illud *Apost. 2. Cor. 12. Datus est mihi stimulus carnis meæ, qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi, sufficit tibi gratia mea,* & super hoc dicit *August. ergo scias, si non vult te sanare Deus adhuc tibi expedit flagellari, ne à leone deuoreris,* & interrogatus Petrus, cur Petronillam eius filiam non sanaret, qui tantos curabat. Respondet: *quia sic* expedit ei dicente Apostolo. *Virtus in infirmitate perficitur, libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.* Sic, & Dæmoniacus sustineat disciplinam Eterni Patris cum omni patientia, vt non amictat cælestem hæreditatem, & dicat cum 106. *Si bona de manu Domini suscepimus, cur non, & mala sustineamus; sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum.*

PE-

PETES XIX.

Quæ sunt signa demonstrantia Dæmonem recessisse, & maleficium esse destructum.

RESpondetur primò, Dæmon fugiens dat signum supernaturale ab exorcista sibi assignatum, vel per extinctionem luminis, vel alicuius rei fractionem, vel aliquid simile, vt legitur *Marc.* 5. de legione, quæ dum exiuit ab homine, ingressa est porcos, sic permittente Domino, & in Mare suffocati sunt.

Secundò, exit Dæmon per os, nares vel aures in similitudinẽ flammæ igneę, vel venti frigidissimi, vel alicuius bestiæ, vt patet ex *Apoc.c.16. vidi de ore Dragonis, & de ore bestiæ, & de ore pseudòpropheta spiritus tres immundos exire in modum ranarum.*

Tertiò, euanescunt Dæmones gradatim, teste *Cyprian.tract.4 de idolorum vanitate*, vel exiliunt statim, vel euanescunt gradatim, pro vt fides patiẽtes adiuuat, aut gratia curantis aspirat.

Quartò, Dæmon per intestina circumit in similitudinem pilæ, donec exijt per secessum.

Quintò, euomunt Dæmones vt docet experientia, non solùm humores melancholicos, sed etiam capillos.

Sextò, relinquunt hominem vti mortuũ, vt habetur de Dæmoniaco surdo, & muto. *Marc.9.* exclamans, *& multum discerpens eum exijt ab eo*, vnde in Euangelio legitur, *& factus est sicut mortuus, ita multi dicerent, quia mortuus est*. Aduertit *Vicecomes in complemento artis exorcist. ca doctrin. decima*, quod Dæmon multos incautos exorcistos decipit, idcircò docet, nè ipsos serpens seducat, quod non erit Dæmoni credendum nisi cum primo, secundo, vel quinto signo, hoc sextum signum fuerit coniunctum.

Septimò, quidam denique exeunt per nares in similitudinem guttæ sanguinis in terram defluentes.

PETES XX.

An sit Hæreticum negare adesse maleficia.

REspondeo, esse Hæreticum qui negaret adesse maleficia, quia ex scriptura patet adesse maleficos, vt liquet primo *exod.c.22.*ait Deus, *maleficos non patieris viuere Leuitic.* 20. *anima quæ declinauerit ad magos, & auriolos, & fornicata cum eis fuerit, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi*, & ibidem *c.19. Non declinetis ad Magos, nec ab Auriolis aliquid sciscitemini. Deuter.* 18. præcipitur omnes maleficos, & incantatores interfici, & propter hoc peccatum ochozias infirmus mortuus fuit, vt patet ex 4. *Reg. & 2. Paralip.c* 10. præter auctoritatem diuinæ scripturæ habetur in lege Ciuili, quod qui Dæmones inuocant, sunt capite puniendi, vt patet *ex l.multi eodem*, item in iure canonico incantatores sortilegi, vel malefici velut Christi inimici insequi debent, vt patet *ex cap. peruenit 26.q.5. & ibidem cap.contra ead. caus. & cap. si quis Episcopus 26. q. 5.* patet etiam ex *D.Th.2.2 92.art. 2. ad 2. & ex August. 18.de Ciuit. Dei c.17.*

PETES XXI.

An reperiantur Dæmones incubi, & succubi.

Antequam respondeam.

ADuertendum est primò, quod incubi dicuntur, qui actiuè se habent circa copulam carnalem, succubi verò dicuntur, qui passiue se habent circa eandem copulam.

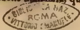
Aduertendum est secundò, ex communi Theologorum sententia, Angelos malos non amisisse naturalia ea peccato, quod commiserunt, & consequenter possunt applicare actiua passiuis, & econtra.

Aduertendum est tertiò, prauos Angelos non posse sentire delectationem carnis, quia carnem, & ossa non habent.

His positis.

RFspondetur *ex Scoto lib. 2. sent. dist.7. q.1. D. Bonauen 2,d.8.art.2.*& est cõmunis Theolog. sententia, & Canonistarum, teste *Heronymo Menga c. 15. in suo Compendio artis esorcisticæ*, reperiri Dæmones incubos, & succubos quandoquidem possunt Dæmones in forma mulieris assumere corpus aereum, & rẽ haberem cum homine, & consequenter recipere semen, & conseruare illud

in suo

in suo naturali calore per aliquod tempus, & deinde assumere corpus aereum in forma hominis, & rem habere cum muliere, & in vuluam mulieris, transfundere, semen quod recepit, quando fuit succubus, & hoc modo tribuitur Dæmoni generare, scilicet quo ad motum localem, non quoad ipsam generationem, cuius principium non est virtus Dęmonis aut corporis ab eo assumpti: sed virtus illius cuius semen fuit, vnde, & genitus non Dæmonis, sed alicuius hominis filius est, vt notatur a Malleo maleficarum *p. 1. q. 3. in fine.*

PETES XXII.

An aliquis sit natus ex Dæmone.

Respondetur, Merlinũ fuisse genitũ ex Dæmone, modo explicato, scilicet quo ad motum localem non ex commixtione veri hominis cum sua matre, vt habetur *ex Scot. l. cit. in annotationibus*, & communiter id affirmant Theologi apud *Hieronymum Mengam loc. cit. cap. 15.*

Quomodo hoc contingit inter scriptores, adest controuersia, nam alij dicunt Dęmonem rem habuisse cum quadam moniali filia cuiusdam Regis, alij dicunt non fuisse monialem, sed quod vitam agebat cum monialibus, cui Dęmon sæpè apparebat in forma pulchri iuuenis, & loquebatur, & sæpenumero deosculabatur eam, & postea rem habuit cum illa, ex qua copula generatus est Merlinus.

Narrat *Henricus Institutur*, & *Iacobus Spregner* in martello maleficiorum, quod sæpe sæpius fuerunt visæ maleficę in agris, & Syluis Supino modo, ac actu venereo, quæ moueban tur à Dæmonibus incubis, & cum ipsis rem habebant, sed hoc non videbatur à circumstantibus, sed completo actu circumstantes aspiciebant ascendere in acre subtilissimum vaporem, ac deforr mem secundum altitudinem hominis.

Multoties accidit maritos vidisse suas vxores rem habuisse cum hominibus, qui erant succubi, & volentes eos interficere aerem verberabant, ita *Mengus l. cit.* qui etiam dicit hoc accidisse cuidam moniali, nempè quod contra suam voluntatem Dæmon cum ipsa rē habebat. Idem legitur in vita Sancti Bernardi cuiusdam mulieris, quæ per sex annos fuit à Dæmone vexata cum vsu luxuriæ, sed à D Bernardo fuit liberata, quæ numquam in posterum passa fuit similes actus libidinosos à Dæmone.

Neque mirum hoc esse alicui debet, nempè quod contra voluntatem mulieris possit Dæmon rem habere cum illa; nam ante vsum copulæ Dæmon operatur, vt talis mulier non possit loqui, nec vociferari, nec moueri, & hoc propter diuinam permissionem, ita *Menga loc. cit.* legitur in *Malleo malefic. p. 2. q. 1. c. 1.* quandam mulierem Virginem à Dæmone incubo fuisse stupratam.

Solent Dæmones incubi, vexare de hoc vitio mulieres capillis præditas, quæ hoc intuitu se ornant causa prouocandi homines ad suum amorem media pulchritudine suorum capillorum, vt aduertit *Menga loc. cit.*

PETES XXIII.

An omnes Dęmones sint incubi, & succubi, & an commisceant cum mulieribus aliud crimen luxuria extra vas naturale.

Antequam respondeam.

Svppono primò, *ex Suarez de Angelis lib. 8. c. 21.* Angelos malos cecidisse ex omnibus Hierarchijs, & ordinibus Angelorum, vt satis probabile est, quãuis hoc non sit reuelatum.

Suppono secundò, *ex D. Th. 1. p. 9. 109. art. 2.* in Dæmonibus esse Prælationem, & rationem reddit *D. Th. in corpore*, & *in resp. ad 3.* quia Dæmones non sunt æquales secundum naturam, vnde in eis est naturalis Prelatio, & hoc etiam conuenit diuinæ sapientię, quę nihil in vniuerso mundo inordinatum reliquit. Prelatio ergò Dęmonum non fundatur super eorum iustitia, sed secundum naturam, & super iustitia Dei cuncta ordinantis. Nec concordia Dęmonum, qua quidam alijs obediunt est ex amicitia quam inter se habent, sed ex communi nequitia, qua homines odiunt, & Dei iustitię repugnant.

Colligitur etiam ex Scriptura, hanc Prelationem

tionem esse in Dæmonibus, vt patet *ex Matth.12.& 13.& Marc. 3.* vbi obijciebant Christo Iudei in Beelzebù Principe Dæmoniorum eijcere Dæmonia, & *Ioan. 12. 14. & 16.* dicitur, *nunc iudiciū est mundi, nunc Princeps huius mundi eijcietur foras.*

Suppono tertiò, dęmones non solùm versari in Inferno, sed multos dęmones etiā versari in hoc aere caliginoso, vt ait *August.lib.11.Gen.ſ.cap.26.* & probatur maximè *ex Paulo ad Ephes. 6.* dicente, *induite vos armaturam Dei,vt possitis stare aduersus insidias Diaboli, quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem; sed aduersus Principes, & potestates aduersus mūdi Rectores, idest prauorum hominum, tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in Cælestibus.*

Neque dęmones, qui in aere versantur, sunt exempti à pęna ignis, nām semper secum portant eiusm di pęnam, vt docet communis Theologorum sentētia, teste *Suarez de Angelis lib. 8. capit. 16. num. 13.*

Sed vnum etiam probabiliter ait *Suarez loc.cit.num.28.* aliquos dęmones semper esse in Inferno.

His positis.

Respondetur primò, satis probabile est, dęmones infimi ordinis esse deputatos ad supradictas spurcitias carnis; nempè, vt sint incubi, & succubi, vt etiam docet *Malleus maleficarum p. prima quæst. 4.* quia sunt præter nobilitatem naturæ Angelicæ huiusmodi actus.

Respondetur secundò Dęmones incubos, vel succubos numquam exercuisse actum sodomiticum, vel actum libidinosum extra vas naturale mulieris, neque actiuè, neque passiuè, vt colligitur *ex glos.sup.Ezechiel. 19.* vbi dicitur *Dabo te in manus Palæstinorum, idest Dæmonum, qui etiam erubescant de via tua scelerata,* intelligendo vitium contra naturam.

Dæmon fornicationis. & Princeps huius sporcitiei, dicitur Asmodeus, qui interpretatur factura iudicij: quia propter huiusmodi vitium, factum fuit terribile iudicium super Sodomam, & quatuor alias Ciuitates. Sicut, & dęmon Superbię dicitur Leuiathan, & dęmon auaritiæ, dicitur Mammona, quem Christus in Euangelio expressit *Matth.16.non potestis Deo seruire, & Mammonæ.*

PETES XXIV.

Quæ remedia sunt contra Dæmones incubos, itaut vt quis non patiatur à Dæmone eiusmodi spurcitias.

Respondetur remedia potissima contra has diabolicas incubationes sunt dolorosa, ac lacrymabilis cōtritio suorum peccatorum: confessio Sacramentalis: Oratio Dominica deuotè prolata Communio sacratissima Corporis Christi: deuota exercitatio in Crucis consignatione, exorcismorum applicatio, & loci mutatio, aspersio aquę benedictæ: deuota meditatio Corporis Christi, eleemosynarum in pauperes pia largitio: Angelica Salutatio: ieiunium cum deuotione factum · & pia peregrinatio ad loca Deo, & Sanctis eius dicata inuisenda: docet denique *Mench.s in flagello Dæm c.17. & 18.* debere fieri breue benedictum, & secum ferro personam obsessam, in confectione huius breuis debet interuenire aurum, thus, myrrha, sal exorcizatus, oliua, cęra benedicta, vt puta cerei Paschalis, vel alia, & ruta, omnibus proprijs orationibus respectiuè, & sigillatim benedictis.

Et licèt supradicta remedia non proderint cuidam moniali, quæ fuit ab incubo stuprata, vt refert *Hieronym. Menca loc. cit.* non propter hoc sequitur, quod alteri non proderit.

Aduertit *Malleus maleficarum part. 2. c. 1.* quod triplex est genus incuborum: primum genus est, earum mulierum, quæ se voluntariè dęmonibus incubis subijciunt, vt sunt maleficæ, quia de succubis quoad viros non ita voluntariè prædicatio repetitur. Secundum genus est eorum, qui à maleficis cum incubis, aut succubis contra eorum voluntatem inuoluuntur nam in *Malleo maleficarum loc.cit.* reperitur, quod in Ciuitate confluentię quidam pauper maleficiatus in præsentia vxoris omnem actum venereum prout viri cum mulieribus agere solent, etiam reperitis vicibus per se exercebat, nec ab illis ad instantiam, & ciulatum mulieris auerti poterat, quia vno, aut tribus actibus expletis

verba replicabat, volumus iterum de nouo inchoare, cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbere, vt ipse pauper palam confessus fuit dicens, quod ipse non poterat abstinere ab illo actu venereo.

Tertium genus est earum mulierum, quæ contra omninò voluntatem ab incubis Dęmonibus molestantur, de quibus etiam præsumitur, quod à maleficis sic maleficiantur: puta. quia Dæmones ad instantiam maleficarum, sicut sæpissimè alias infirmitates immittere solent, ita & incubos illis personis se facere habent.

De remedijs supra allatis circa Dęmones incubos habita est experientia, & curatio; quandoquidem refert *Cæsarius in Dialogo suo*, quod Sacerdos quidam postquam se suspenderat, eius concubina Monasterium intrauit, & per incubum ad luxuriam prouocata est, quem tamen per Crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictę aspersionē, licèt statim posteà redierit.

Quando autem dicebat Angelicam Salutationem, longè velut sagitta disparuit, & recessit, sed interdum rediit, licèt propè eam accedere non auderet.

Et per Confessionem Sacramentalem antedicta Concubina relata à *Cæsario* in totum derelicta est ab incubo.

Refert idem *Cæsarius*, quod quædam, mulier fuit liberata ab incubo dicendo, benedicite, & alia mulier fuit liberata ab incubo, mutando alibi domicilium.

Denique legitur in vita S. Bernardi, quod mulier fuit omninò liberata ab incubo medio exorcismo.

Sed notandum est primò, quod si supradicta remedia, & exorcismi non iuuabunt tunc talis vexatio Dęmonis est pęna pro peccatis satisfactoria, si prout oportet sustineatur in charitate.

Notandum est secundò, quod interdum aliquę mulieres in veritate, per incubum non vexantur, sed tantummodo se vexari putant, vt notatur in *Malleo maleficarum p. 2. q. 2. cap. 1.* & oriri potest ex humore melancholico.

PETES XXV.

An ex solo aspectu maleficarum induci possit maleficium.

Respondetur ex *Hieronymo Mengho in Compendio artis exorcisticæ c. 17.* affirmatiuè nempè posse maleficos ex solo aspectu maleficium inducere contra homines, vel mulieres, tùm respectu potentię generatiuæ, tùm respectu aliarū infirmitatū, vt probat rectè dictus Auct. l.c.

Quo ad auctoritatem, affert *Glosam super illud Paul. ad Galat. 3. ò insensati Galatæ quis vos fascinauit non obedire veritati ante quorum oculos Iesus Christus præscriptus est, in vobis Crucifixus*; vbi dicit reperiri aliquos homines inducentes ex solo visu inducere maleficium erga homines, & pręsertim contra infantes.

Idem, ait *Richardus de Mediauilla quod lib. 3. q. 12.* & ratio esse potest ex vi pacti cū dęmone, nimirum, vt ex solo visu producatur maleficium in aliqua persona, quandoquidem potest Dęmon inficere aerē contiguum ex visu maleficæ vsq; ad locum vbi reperitur homo contra quem malefica intendit inducere maleficium, & ita asserit idem *Hieronymus Menga l. cit.* id accidisse cuidam homini in Ciuitate Spirę, qui ambulans per dictam Ciuitatem, obuiam se ei fecit quędam malefica ex cuius visu, sensibiliter se maleficiatum esse intellexit, vt postea magis expertus fuit.

De Basilisco legitur, quod solus eius visus est satis ad producendam mortem alicui ex eadem ratione infectionis aeris, vt idem *Menga* adducit pro probatione possibilitatis, nempè quod ex solo visu malefici potest produci maleficium.

PETES XXVI.

Quæ sunt remedia vt possint iuuare patientes maleficium in potentia generatiua nempè circa eos non valentes matrimonium consumare.

Respondetur ex *Hieronymo Menga*, quod remedia spiritualia multa sunt. Primum est, Confessio peccatorum cum magna contritione. Secundum est peregrinatio ad loca aliquorum Sanctorum.

ſum. Tertium eſt continua oratio. Quartum eſt multiplicatio ſigni Crucis ſupra ſe. Quintum eſt ſobria exorcizatio. Sextum largitio eleemoſinarum, & ieiunium: Septimum ſolutio licita maleficij, ſine ope alterius maleficij.

Zacharias Vicecomes in complemento artis exorciſticæ *fol. mihi 67* docet multa remedia corporalia, pro impotentia conſumationis matrimonij ex maleficio proueniens, vt videri poſſint *l. cit.* quod ſi remedia ſpiritualia non iuuabunt, tunc patienter quis debet pati pro amore Dei, qui iuſto permittit hoc, vel cauſa puniendi peccata, vel cauſa accreſcendi maiorem gradum gratiæ, & gloriæ.

PETES XXVII.

An exorciſta vti poſſint ſchedulis, & de regulis, quibus hoc licitè fieri poſſit.

Antequam Reſpondeam.

SCiendum eſt prima, quod ad tollendam vexationem diabolicam ſolent fieri aliquæ ſchedulæ continentes nomina, & verba ſancta, & illa applicantur exergumenis, & ſuſpenduntur diuina verba ad collum.

Sciendũ eſt 2. quod aliquando ſupradicta eſſe ſuperſtioſa, ac proinde, eſt operæpretium explicare, quæ licita fieri poſſunt, & quæ ſunt ſuperſtioſa; & idcirco ſit prima regula, quod gloria Dei ſit finis principalis. Secunda eſt, vt videatur videatur, an opus quod ſit pertineat ad aliquam abſtinentiam corporalem, vel ad corporis exercitium, verum ſit refrenatiuum concupiſcentię modo debito virtuti ſecundum ritum Eccleſiæ, vel ſecundum moralem doctrinam, ſecundum *Apoſtol ad Rom. 12. Rationabile ſit obſequium veſtrum.* Tertia regula eſt, vt videatur an opus ſit ſecundum ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, vel ſecundum teſtimonium ſacræ Scripturæ, vel ſaltem ſecundum ritum particularis Eccleſiæ, aut de conſuetudine generali, quæ ſecundum *Auguſt. pro lege habenda eſt.* Quarta, vt inſpiciatur in opus adhibitum, vel exercitum ad effectum; qui expectatur, habeat naturalem proprietatem, vel non; de quo Phyſici, Medici, & Aſtrologi conſulendi ſunt, in quantum tales multa iudicare poſſunt, & etiã Theologi. Quinta regula eſt, vt conſideretur, ſi opus eſt meritorium, vel non; ſi res, quæ ſit prebeat occaſionem alicuius ſcandali, & an ſit cauſa ruinæ proximi: quia tunc licèt non eſſet ſuperſtitioſum, tamẽ propter ſcandalum eſſet dimittendum, vel differendum vel occultè, & ſine ſcandalo faciendum quidquid ergò vni ex præmiſſis eſt contrarium timendum eſt, vt ſuperſtitioſum peccatum.

Propter primam regulam illicitum eſt in nouo teſtamento exercere cęrimonialia, vel indicialia veteris teſtamenti, niſi de nouo inſtituta eſſent ab Eccleſia Catholica, & Romana, propter idem. & propter regulam ſecundam faciunt vouentes non pectinare caput Sabbato: vel ieiunare die Dominico, tamquã meliori die, & ſimilia niſi ex aliqua deuotione, puta ad honorem B. Virginis, vouerent ieiunare die Sabbati: propter tertiam regulam, ſuperſtitioſè agũt, qui in ritibus alicuius Eccleſię particularis, vt in proceſſionibus, & huiuſmodi non conformant ſe communitati; niſi aliunde excuſentur propter quartam regulã, ſuperſtitioſè agunt, qui vtuntur characteribus, vel nominibus ignotis, vel ſuſpectis vel alligationum modis, nihil cooperantibus naturaliter effectui, qui expectatur: quia pręfata de ſe naturaliter nullius actiuitatis ſunt, cùm ſint artificialia ſolum.

Idem dicendum eſt de imaginibus, per aſtrononios factis, & annulis, ac lapidibus ſuis artificialibus. Similiter qui credunt, quòd Cœli, vel Stellarum influentię aliquem neceſſitent ad aliquod vitium.

Propter quintam regulam, ſi res ſcandaloſa eſſet notabiliter, etiam benedictiones aliquæ, quę à ſecularibus per verba deuota fiunt ſine malis ritibus ſuper infirmos, non eſſent publicè faciendę, ne detur occaſio ſcandali.

His poſitis:

REſpondetur ex *D. Th. 2.2.q.96.art.4.* verba diuina ad collum ſuſpendere, niſi aliquid falſitatis, vel dubij contineant, non omninò ſunt illicita, quamquam laudabilius eſſet ab his abſtinere;

concludit verò *D.Th.loc. cit.* quod duo cauenda sunt, ac hoc, vt fint licita suspendere diuina verba ad collum. Primo, quod scribitur non sit aliquid pertinens ad inuocationes Dęmonum, vel sint nomina ignota, vel contineat aliquid falsitatis, quia eius effectus non potest expectari à Deo, qui non est testis falsitatis. Secundò, cauendum est, nè cum verbis sacris contineantur aliqua vana: puta aliqui characteres inscripti pręter signum Crucis, aut si spes habeatur in modo scribendi, aut ligandi, aut in quacunque huiusmodi vanitate, quę ad diuinam reuerentiam non pertineant, quia hoc iudicaretur superstitiosum.

Sed *D.Chrysost.sup.Matth.cap.* vlt formalia verba dicit. *Quidam aliquam partem Euangelij scriptum circa collum portant. Sed nonne quotidie Euangelium in Ecclesia legitur, vt audiatur ab omnibus? Cui ergo in auribus posita Euangelia nihil profunt eum circa collum suspensa saluare? deinde vbi est virtus Euangelij? in figuris litterarum, an in intellectu sensuum? si in figuris, bene circa collum suspendus, si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt, quàm circa collum suspensa.*

PETES XXVIII.

Quæ sunt nomina ignota.

Respondetur, nomina ignota mihi videntur esse illa, quę non habentur ab idiomate Hebraico, Gręco, aut Latino, & proinde dicuntur ignota, quia nescimus si Deum significant, licèt à parte rei possit contigere, vt re vera significent Deum, & nihil mali significent.

Verum qui sunt ignari linguæ Hebraicæ, aut Græcæ multa sunt eis nomina ignota, tamen sunt nomina Dei Sanctissima in se, & ita fatetur, qui scit linguam Hebraicam, vel Græcam.

Vnde sciendum est secundum *D. Hieron. in Epist. ad Marcellum tom. 3. Epist* quod primum nomē Dei est El, quod septuagin a fortē interpretātur, Eloym, & Eloa Deus dicitur. Sabaoth, septuaginta vertunt Aquila exercituum. Elion excelsum nos dicimus. Eserehele, significat, quid est qui misit me. Adonay Dominum significat. Tetragrammaton, significat ineffabilem, Hebræi dicunt Iehoua. Saday apud Hebræos ponitur pro Deo Cæli. Nos autem possumus accipere robustum, & sufficientem ad omnia perpetranda, & alia quæ videri possunt apud *Malleum malleficarum tom 2. cap. 8.*

Idiomate verò Latino Christus Deus appellatur varijs modis à sacra Sriptura. *Ego sum Alpha Omega*, vt habetur ex *Apoc. cap. 1.* idest *principium, & finis*; *Messias, Christus*, patet ex *Ioan. 4. Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus*, dicitur *Iesus*, vt *Lucas cap. 2* dicit; *vocatum est nomen eius Iesus*, dicitur Rex, *Ioan. 8. Tu dicis quia Rex sum ego*, dicitur Emanuel Legifer, *Isai. 7. ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel.* & Ecclesia in septima maiori antiphona: *O Emanuel Rex, & Legifer noster*, de Christo canit, dicitur *Imago*, vt *Paulus*, ait ad *Col. 1. Qui est Imago Dei inuisibilis*, dicitur Ostium, via veritas, & vita *Ioann. 10. & 14.* dicitur Propheta *Luc. 7. Propheta Magnus Surrexit in nobis*, dicitur Petra, *1. ad Cor. 10. Petra autem erat Christus*, dicitur Vitis *Ioan. 15. ego sum Vitis vera*, dicitur Clauis, vt patet ex *Isa. c. 22. & dabo Clauem Domus Dauid, & Apoc. cap. 3.* dicitur *qui habet Clauem Dauid, qui aperit, & nemo claudit, claudit, & nemo aperit*, dicitur Virtus, *Luc. 1. Virtus altissimi obumbrabit tibi*, dicitur Primogenitus *Luc. 2. peperit Filium suum Primogenitum* dicitur Agnus *Esaia 16. Emitte Agnum Domine, Dominatorem terræ*, dicitur Sponsus *Psal. 18. tamquam Sponsus procedens de thalamo suo*, dicitur Pastor *Ioan. 12. Ego sum Pastor bonus*, dicitur Præceptor *Luc. 6. Præceptor per totam noctem laborantes nihil cœpimus*, dicitur Splendor Substantia; *Paul. ad Hebr. 1. qui cùm sit Splendor gloriæ, & figura substantiæ eius*, dicitur Iudex *2. ad Timoth. 4. reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex*, dicitur Sol *Malach. 4. timentibus nomen tuum orietur Sol iustitiæ*, dicitur Stella matutina, *Apoc. 22. Ego sum radix Dauid, & Stella splendida, & matutina*, dicitur Flos *Esai. 11. & Flos de radice eius ascendet*, dicitur Pontifex, *ad hebr. 4. Pontifex appellatus à Deo*, dicitur Charitas *1. Ioan. 4. Deus Charitas est*, dicitur Vnigenitus *1. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum*

daret,

dereti dicitur Mediator 1. *ad Timoth.* 2. *Vnus mediator hominum, homo Christus Iesus*, dicitur Panis. *Ioan.6. Ego sum Panis viuus*, dicitur Leo. *Apoc.5.Vicit Leo de tribu Iuda*, dicitur Os. *Esai.25.Os enim Domini locutum est*, dicitur Oriens, Ecclesia canit in quinta Antiphona maiori. *O Oriens splendor lucis æternæ*, & alijs nominibus appellatur Deus, quæ breuitatis causa omitto.

PETES XXIX.

Quæ sunt necessaria exorcistæ, antequam velit exercere officium sanctum exorcizandi.

Respondetur, in primis exorcista debet accedere ad officium exorcizandi cum conscientia pura, ac sine peccato mortali, quia & si Sacerdos potestate Sacerdotali oret in persona Ecclesiæ, tamen eius oratio est efficacior, quando ex parte eius est munda; quia habet efficaciam ex parte Ecclesiæ, & etiam illius Sacerdotis, qui tamquam amicus Dei, ab ipso meretur exaudiri, & etiam quia peccata, quæ per veram pœnitentiam fuerunt à Deo dimissa, tecta sunt diabolo, nec illa potest obijcere animæ, experientia teste coactus diuina potentia, & maximè quando Sacerdos imperat illi silentium; vbi autem non est à Deo dimissum peccatum, Dæmones, demptis cogitationibus cordium omnia cognoscunt, vt possint compescere Sacerdotes ab adiuratione, confusione, & pudore, illis tàm vera quàm falsa crimina obijciunt,

Nè ergo hac de causa desinant exorcistæ ab hac operatione, Deus non finit hanc auctoritatem Dæmonibus. Aduertit *Scotus in 4. dist. 45. in resp. ad 2.* quod quamcumque operationem intellectus, vel voluntatis, hominis potest Angelus naturaliter, vel anima separata proportionaliter præsens, cognoscere, & consequenter Dæmon, qui per peccatum non amisit dona naturalia; sed tantum gratuita. Sed hoc impeditur ei à Deo, de facto Demon non agnoscit abscondita cordis etiam si sit ei obiectum proportionaliter præsens.

Neque obstat, ait *idem Scotus loc.cit.* quod solus Deus nouit abscondita cordis, quandoquidem hoc intelligitur vniuersaliter, & ex propria perfectione, ita quod impossibile est, quod per aliquid impediens sibi lateat. Angeli autem etiam ex vi naturæ non possunt intueri abscondita cordis, quando obiectum non est illi proportionaliter præsens; secus est de Deo, vt supradictum est.

Secundò, debet exorcista habere humilitatem profundissimam, reputando se in hoc opere, vt instrumentum Dei, & per consequens se nihil posse agere absque eius auxilio, cùm fugatio Dæmonum à corporibus obsessis miraculum sit; quia fit præter ordinem totius naturæ creatæ, & non ab alio, quàm à solo Deo fieri potest.

Tertiò, debet exorcista habere Ordinem Sacerdotalem, nàm melius est, vt sit Sacerdos, quia Dæmones valdè aborrent dignitatem Sacerdotalem, & sæpè timentes fugiunt. Sed hoc non est necessarium.

Quartò, debet exorcista esse assiduè deditus ieiunijs, & orationi tàm vocali, quàm mentali, vt ait Christus *hoc genus Dæmoniorum, non eijcitur nisi in ieiunio, & oratione.* Sed sciendum est, quod ieiunium, vt ait *Beda*, non intelligitur solùm abstinentia ciborum; sed & cunctarum illecebrarum carnalium, & omnium vitiorum; *& August. serm. de ieiunio ad Eremit.* dicit quod ieiunium est debita satisfactio cunctorum membrorum.

Quintò, debet exorcista esse solie tus in disciplinis, & cilicijs, vt ait *Dauid psal. 34. Ego autem cum mihi molesti essent, hoc est Diabolo, induebam me cilicio.*

Sextò, debet exorcista esse mente coactus, & in cunctis sensibilibus mortificatus, præcipuè verò in duplici fide radicatus. & primi in indubitata, & integra Catholica fide, sine qua, nec in hoc sæculo quidquam iustificationis, nec in futuro vitam æternam possidebit. Debet etiam fidem, quæ confidentia dicitur, de qua ait Dominus Iesus *Matth. & Luc.17. si habueritis tantam fidem quantum granum sinapis, diceretis huic monti transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis, qua fide armati*; Sancti non solùm montes transtulerunt, & dæmones fugauerunt, sed & mortuos ad vitam reuocarunt, aliaque mirabilia, in nomine Iesu Christi sunt operati

Septimò, debet exorcista solùm propter

amorem Dei exercere hoc officium sanctum, & non propter spem temporalis premij vt Dominus docuit, quando discipulis suis dedit potestatem super spiritus immundos, & omnem languorem, vt patet ex *Matth. 10. infirmos curate, Dæmones eijcite, gratis accepistis, gratis date. Dominus autem, qui est omnium remunerator bonorum, centuplum retribuet in resurrectione iustorum.*

Octauò, debet exorcista non esse mente abstractus, nec impeditus in negotijs, nec ipsum coniurare pigere, nec coniurationem breuiter terminare.

Nonò, super omnia exorcista studere debet, nè Dæmon aliquid obtineat, quia si Dæmon victor semel extiterit, in cunctis victoriam reportabit. Nam à quo quis superatur, eius seruus efficitur.

Nec exorcista debet benignè aliquid petere à dæmone, vt si exorcista deprecaretur dæmonem, vt egrederetur è corpore obsesso, sed debet imperare dæmoni, vt egrediatur.

Decimò, debet exorcista cogere dæmones exorcismis, vel præceptis, vt ad honorem Dei, & proximorum ædificationem confiteantur aliquam fidei veritatem, & quod in virtute illius veritatis Deo omnipotenti exhibeant reuerentiam: puta flectendo genua, & cum inclinatione capitis ter percutiant terram, adorando Sanctissimam Trinitatem.

Vndecimò, debet exorcista non deserere aliquod præceptum à se factum diabolo, etiam si viderit ipsum longo tempore contemnere, & irridere; sed debet conari per illud vt à dæmone obedientia præstetur: quia si illud derelinquat, diabolus se reputat se victoriam obtinuisse contra ministrum, & eum magna difficultate postea cogitur ab obedientiam.

Debet exorcista habere maximam patientiam, & perseuerantiam in ipsa coniuratione, ne scilicet desperetur de victoria, si viderit dæmones diù permanere in sua obstinatione.

Sed dices; an semper Diabolus cogatur ad præstandam obedientiam exorcistæ.

RESpondetur, non semper cogi Diabolum à Deo ad præstandam obedientiam exorcistæ, nàm licet præcepta Sacerdotis exorciste ad diabolum, vt discedat, sint præcepta Dei, quia ex Dei persona sunt prolata, quibus diabolus statim, ac subito crederet, si vti vellet Deus sua omnipotenti virtute, quod nõ semper facit, sed plerunque sinit illum in sua voluntate, an obedire velit, nec nè: sicut & homines, quibus Deus aliqua præcepit: quia Deus regulariter omnia mouet secundum modum suum; rationalia scilicet, cum libertate, & sicut hominibus adhibet stimulos vt velint obedire, per Prædicatores, aduersitates, & huiusmodi: ita etiam in malignis spiritibus adhibet stimulos vrgentes ad suam obedientiam: qui sunt exorcismi, quibus Dæmones, ita spiritualiter cruciantur, sicut homines verberibus corporalibus. Vnde ad expellendum quidam sunt quibusdam duriores; quia sunt ad substinenda opprobia, & verba diuina contenenda fortiores. Si tamen finaliter non cedunt, vim coactiuam Deum adhibet, quando iudicat opportunum. Immò ipse Deus noster qui Sacerdotibus, potestatem dedit dæmones adiurandi, interdum eos à nostra eximit obedientia ex occulta causa: sicut aliquando non vult, quod adiurati nomen suum manifestent. Vt bene dicet *Hieronymus Menga in malleo maleficiarum cap. 6.*

Duodecimo, exorcista debet esse cautus in applicando res sensibiles Dæmoniaco, vt sunt Reliquiæ Sanctorum, Lignũ Crucis, & similia, non solùm propter se, sed etiam propter assistentes, solùm præbendo illis tantam fidem, quantam sibi conuenit: quia Dæmones cùm sint astutissimi, aliquando fingunt se timere talia, quæ in veritate aliquando non sunt veræ Reliquiæ, vt postea imminuant fidem Sacramentorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

PETES XXX.

An aliquando Dæmones loquantur vel latinè respondeant quando sunt in corpore obsessi, vel manifestent peccata eorum, qui sunt præsentes adiurationi, vel loquantur de altissimis mysterijs sacræ Theologiæ.

RESpondetur, quod Dæmones non loquuntur latinè, vel alterius idiomatis, tùm ne se ipsos manifestent in corpore obsessi, tùm vt confusa remaneat humana curiositas, sic Deo volente interdum, & si aliquando loquantur de mysterijs altissimis Theologiæ, vel latinè, numquam quasi inueniuntur præsentes isti homines curiosi.

Item non manifestant peccata circumstantium ad finem, vt homines in peccatis perseuerarent, & non confiterentur, quandoquidem. interdum accidit, sæpè quod ex adiuratione Dæmonum sūt manifestata peccata alicuius, ex qua manifestatione quis confessus fuit peccata sua, & non amplius peccauit, vt refert *Hieronymus Mengus in compendio artis exorcisticæ lib. 2. cap. 11.*

Decimotertio, debet exorcista interrogare de nomine dæmonis, & aliquando requisitus de nomine principali dæmonis, dicit nomen suum: nomina verò aliorum sociorum dicit se dicere non posse, quia Deus non vult, quia sunt nomina turpia, quod licèt interdum sit verum, frequenter tamen est falsum, & ideò conetur Sacerdos habere veritatē per præceptum. Quod si nequit iubeat dare locum principalem, & ad loquendum vocet alium, iubens, vt suum nomen pandat; & ne hoc facere timeat superioris timore: præcipiat superiori, ne in hoc eum prohibeat. Quod si nec sic potest habere veritatem, tunc ipse Sacerdos imponat alijs spiritibus nomina irrisiua: puta dicendo; primus post principalem vocetur Fachinus, secundus Pistor, tertius Cochus, Acherontis, & huiusmodi.

Solent etiam quando iam in Sacerdotem præualere nequeunt aduocare in auxilium complices suos, siue quia ad eorum præsentiam vigorantur, sicut homo ad præsentiam amici; siue quia aliquo modo occulto adiuuantur. Contra hoc Sacerdos curet scire, quos in Cælo, vel in Inferno habeat magis inimicos, & Sanctos quidem debet inuocare sæpius; dæmones autem inimicos debet coniurare contra eum, amicos verò debet præcepto prohibere, ne succurrunt.

Solent etiam libenter subtrahere se ab obsesso, in quo loquebantur, & abscondere in corde, vel alijs partibus sub collo; sed Sacerdos, quantum potest, curet spiritum superius retinere; ad quod faciendum maximè valent ista verba *Ecce Crucem Domini, fugite partes aduersæ*, cum signo Crucis super frontem, vel caput obsessi, & ille *Psal. Vsquequo Domine obliuisceris me in finem*: & similiter præceptum factum vt super aliquo respondeat, etiam intermisso exorcismo.

Diuersi Dæmones diuersis factis verbis magis affliguntur, & redduntur promptiores ad obediendum.

Aduertat exorcista, quod solent etiam Dæmones exituri aliqui eorum remanere, vt quasi tenentes possessionem iterum, reintroducant expulsos, ac proinde cautus debet esse exorcista, præcipiendo eis, vt ecum ducant societatem suam damnatam.

Postquam verò exiuerunt, quærunt denuò intrare, & mirabiliter tentant liberatū, etiam de minimis, maximè circa honestatem; quia interdum etiam pro venialibus regrediuntur, & ideò persona liberata debet vigilare in silentio & in orationibus, per multos menses, & frequentissimè debet sumere Eucharistiā, saltem omni festo, & si est persona in matrimonio coniuncta debet inducere socium ad continentiam quantum potest per aliquod tempus: quod si non potest, saltem ipsa non sit causa libidinis.

Solent etiam Dæmones postquam sunt egressi persuadere, quantum possunt, quod persona liberata numquam fuerit obsessa, vt scilicet sit Deo ingrata, vt reingrediantur.

(5)

PE-

PETES XXXI.

An præbenda sit Eucharistia Energumenis.

RESpondetur *ex Cassiano in collationibus cap.30 D.Th.cit. à Malleo maleficarũ 2 p c.7.* præbendam esse Eucharistiam exergumenis, & si possibile est quotidie prebenda est Encharistia exergumenis prævia confessione mortalium si illa commisetunt, & hoc modo curatus fuit Abbas Andronicus, vt testatur *Mallens Malefic. loc.cit.*

PETES XXXII.

Vbi sunt exorcizandi Dæmoniaci.

REspondetur debere fieri in Ecclesia, vel in alio loco Deo dicato officium exorcizandi, quia Ecclesia est propius locus deputatus vbi energumeni debẽt exorcizari; quia Dæmones ibi magis timent, & contremiscunt ad sacra Dei verba quam alibi, cùm sit Domus orationis, in qua habitat Deus, vbi melius exaudiuntur orationes, & insuper ne exorcista exorcizando in aliqua domu incidat in laqueum Diaboli propter conuersationem mulierum.

Verùm intercedente iusta causa potest exorcista in domo exercere officium exorcizandi, puta si fuerit infirmus energumenus, vel persona nobilis, vel alia honesta causa; vt concedit Rituale.

Sed ego moneo, exorcistam non debere adesse solùm si in domo exorcizat mulierem, præsertim si sit pulchra, sed debent adesse aliæ honestæ personæ simul cum exorcista, nè detur occasio Dæmoni tentandi exorcistam.

TRACTATVS
DE SVPERSTITIONE.

PETITVR I.

Quid & quotuplex est superstitio.

REspondetur primò, esse superstitionem vitiosum cultum, quo vel colitur creatura cultu diuino, vel Deus modo indebito.

Respondetur secundò, superstitionem duplicem esse; prima dicitur superstitio ratione rei cultæ, quatenus creatura colitur cultu Dei, & hæc sub se continet tres species, idololatriam, diuinationẽ, & superstitiosam obseruationem, ad quã reduci potest magia, de quibus sigillatim infra dicam.

Secunda dicitur superstitio, modi indebiti colendi Deum, & hæc superstitio adhuc duplex est. Prima dicitur cultus falsus, vt accidit, quando quis vult Deũ colere cæremoniis Iudæorum, quibus significatur Christus venturus; aut quando quis diuino officio, & admiscet turpia, tamquam diuini officij partem, aut quando fidem nostram falsis miraculis contendit confirmare, aut quando falsa miracula prædicat, vt falsas reliquias proponit adorandas, & hic cultus est peccatum mortale ex suo genere, vt communiter affirmant *DD. apud Bonacin. tom.2. disp.3. q.5. num.2.*

Secunda dicitur, cultus superfluus, & hæc contingit, quando præter Ecclesię vsum ponitur Religiosu ijs rebus, aut circũstantijs, in quibus non est ponenda, vt in numero, colore, situ &c. Vnde qui putat tot candelas adhibendas esse, & non plures, aut debere potius, esse albas, quàm flaui coloris, aut debere potius in hac parte poni, quàm in alia, committit peccatum cultus superflui, idem dicendum est, quando variantur cæremoniæ ab Ecclesia præscriptæ, vt si quis variet cæremonias in Missa, relictis ijs quas Ecclesia instituit, vt si dicat bis halleluia, vel semel tantùm dicendum est, aut si dicat Gloria, vel Credo, vbi hæc non sunt dicenda, aut si faciat

signum

signum Crucis, vbi faciendum non est.

Hæc tamen variatio, vt plurimum non est plusquam veniale peccatum, quia fit ex bono fine, & non includit graue irreuerentiam. Secus si magna fit inuersio in Cæremonijs magni momenti ex præcepto, vel consuetudine debitis, vt si magna in cæremonijs Missæ peruersio contingat. Tunc enim materia videtur grauis, & Deo valdè iniuriosa, nisi radicaliqua circumstantia excusans in: Lessius, Nau, rr. Sanch. & alij apud Bonacin. loc. cit. num. 4.

PETES II.

Quid sit idololatria, quæ est secunda speciei superstitionis ratione rei cultæ.

Antequam respondeam.

Sciendum est primò, idololatriam dici ab Idolo, quod est effigies alicuius falsi numinis, ad differentiam imaginis Dei, Sanctorum, & Angelorum.

Sciendum est secundò, idololatriam dupliciter accipi. Primò, impropriè pro quolibet peccato, cui homo adheret, quo pacto *D. Paulus ad Ephes.* 5. vocat auaritiam idololatriam, quia peccator in eo finem suum interpretatiuè ponit recedendo à Deo, & conuertendo se ad creaturam, & ad peccatum. Secundò propriè pro cultu, quo quis alicui creaturæ tribuit honorem Dei.

His positis.

Respondetur ex D. Th. 2. 2. q. 94. art. 1. communiter recepto, idololatriam esse peccatum, quo honor, seu cultus Dei tribuitur creaturæ.

Est grauissimum peccatum ex suo genere, & ab hoc peccato non excusare metū mortis, neq; potest quis ficto animo colere idolum, vt mortis periculum euadat, quia licèt non committat idololatriam internam, committit tamen externam, quæ intrinsecè mala est; non tamen incurrit excommunicationem in Bulla Cœnæ, quia illa fertur contra Hæreticos credentes, non verò contra idololatras solùm externos, quamquam in foro exteriori præsumatur excommunicatus ita *Clauis Regia lib. 3. c. 5.* & *lib. 4. c. 4. num. 11. Valent. 2. 2. disp. 69. 2 punt. 2. Lessius lib. 2. c. 43. dub. 1. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. de Superst. c. 6. num. 20. 21. 22.* & *alij.*

Ad actū idololatriæ propriè duo actus concurrere solent. Primus est, vt colens talem habeat opinionem decreaturæ, quā colit, quæ soli Deo conueniat, siue hanc opinionem habeat expressè, siue tacitè, qualem habet is, qui sciens falsitatē idololatriæ, nihilominus vult facere, quod cæteri idololatri faciant. Secundus est actus externus ordinatus ad significandam opinionem, quam habet is, qui falsum numen colit, ita *DD. Bon. l. cit.*

PETES III.

Quid sit diuinatio, quæ est tertia speciei idololatriæ ratione rei cultæ.

Antequam respondeam.

Sciendum est primò, quod Dæmon res quæ sunt in corde hominum & futura contingentia, & quæ dependent à libero arbitrio non potest cognoscere, quia non habent certam, & determinatam causam, & solus Deus est scrutator cordium, sed potest multa probabilissimè coniectans prædicere. Cum omnium temperamenta affectusque optimè norit, quia habet cognitionem omnium naturalium, & est præditus longa experientia, ac proinde potest Dæmon ex his pendentia à libero arbitrio probabilissime coniectare, & idcirco sæpè contingit, vt Dæmon vera annunciet, vt docet *Delrius lib. 4. disqu sit. magic. cap. 2. q. 2. Pererius lib. 3. de Magia cap. 5. num. 35.*

Sciendum est secundò, posse Dæmonem ex clandestinis consil jis, verbis & scriptis, deliberationes hominis futuras solertissimè cognoscere, vt fore, vt crastalis homo talem nocet, vel vt talis à Regno deponatur. Sic *Delrius, & Pereira loc. cit.*

Sciendum est tertiò, quod Dæmon potest etiam certò noscere futura, quæ diuinatores edocet ex reuelatione Dei per Angelum sibi facta; sæpè enim Deus ad malum pœnæ inferendum vti solet Dæmonis ministerio; atq; ita id damnum, ac durationis tempus reuelat, quare potest tunc Dæmon initium, & finem

eius

eius mali certò prædicere; ita *Delrius, & Pereira ibidem.*

Præterea, si morbus sit ex maleficio, qui ex pacto cessaturus est sublato signo, poteri certum morbi finem prædicere. Sic *Delrius ibidem.*

Quod attinet ad præterita, potest ea omnia, quæ aliquando aliena relatione accepit, vel coram ipso gesta sunt, certò annunciare. Quippè ea omnia memoria retinet. Sic *Delrius l. c.*

Circa præsentia, si illa in actu externo consistant, possunt certissimè Dæmoni nota esse, vt occultissima furta, res perditæ, thesauri olim defossi &c. Sic *Delrius ibidem, & Valentia 2. 2. disp. 6. q. 12. punct. 3.*

Cogitationes verò hominum, ac deliberationes, quæ à libero arbitrio dependent, quamuis certò dæmon assequi nequeat, potest probabilissimè coniectare, ex ijs, quæ in corpore tàm interius. quàm exterius apparent, & ex verbis, & scriptis; & alijs clandestinis consilijs; ita *Delrius, Pereira, & Valentia cit. à Sanchez in summa lib. 2. cap. 38 nu 7.*

Potest etiam Dæmon cogitationes hominum ferè certò coniectare, ita vehementer hominem perturbando phantasmate immisso, vt vix possit tùnc aliud cogitare, quàm id quod à Dæmone suggestum fuit; ita *Delrius loc. cit.*

Præterea potest Dæmon ob incomparabilem sui motus celeritatem, celerrimè denunciare in remotissimis gesta atque ita diuinatores à Dæmone ea accipientes. denunciant multo ante quam humano modo scire valeant; ita *Delrius, & Pereira ibidem.*

Sciendum est quartò, quod diuinatores docentur à Dæmone hæc occulta, vel aspectabilem se eis offerendo; ac verbis manifestando; vel absque vllo aspectu, formatis in aere verbis, vel immisso scripto aliquo, vel in somnis, aut vigilia, afficiendo, & commouendo phantasiam, effingendoque phantasmate idoneo ad futura repræsentanda, atque incitando diuinatores, vt repræsentata per phantasmata prædicant; ita explicat *Pereira lib. de magia cap. 5. nu. 35.*

Sciendum est quintò, diuinatio superstitiosa potest dupliciter esse. Prima est, quando fit pactum cum Dæmone expressum. Secunda est, quando fit pactum cum Dæmone tacitum.

Expressa inuocatio Dæmonis est, quando diuinator, vel maleficus intendit inuocare Dæmonem, & cum eo pactum inire, vel quando diuinator sciens Dæmonem per aliquod signum manifestare latentia, vtitur tali signo, vt sibi latentia manifestentur.

Hæc autem diuinatio cum expressa Dæmonis innocatione multis modis contingere potest, vt supra dixi. Primò, per fictam apparitionem in figuris, vel assumptis corporibus. Secundò per signa apparentia in corporibus terrestribus, vt in ligno, ferro, lapide &c. Tertio, per negromantiam, quæ generali nomine appellatur, & sunt nouem species. Prima est præstigium, cum nempè dæmon varijs apparitionibus superstitiosorum oculos præstringit, se illorum aspectibus Obijciens, occultaque docens. Secunda, dicitur diuinatio per somnia, cum instructio dæmonis per somnia speratur. Tertia, dicitur Necromantia, quæ fit excitando aliquem mortuum, qui respondeat adhibitis certis carminibus Quarta, dicitur diuinatio per phitones cum dæmon per arreptitios docet. Quinta, dicitur Geomantia, quando docet dæmon per signa in corporibus terrestribus apparentia, vt in ligno, metallo, lapide &c. Sexta dicitur Hydromantia cùm docet dæmon per signa in aere apparentia. Septima, dicitur, Aeromantia, quando docet dæmon per signa in aere apparentia. Octaua dicitur Pyromantia, cum docet per signa in igne apparentia. Vltima, dicitur Haruspicium, cum per signa apparentia in extis animalium sacrificatorum Dæmoni docet, vt docet *D. Th. 2. 2. q. 95. art. 3.*

Diuinatio, in qua est sola tacita dæmonis innocatio est duplex. Prior est quando cognitio occultorum vanè procuratur ex consideratione alicuius dispositionis aliàs existentis in quibuscunque rebus. Posterior est, cum quæritur ex dispositione eorum, quæ homines consultò faciunt, causa cognitionis adipiscendæ. Priorem diuinandi modum, diuidit *D. Thom 2. 2. q 95. art. 3.* in nouem species.

Prima est Genethlia, cum ex syderum motu, aut situ cognitio quæritur. Secunda est Augurium, cum ex animalium vocibus: aut ex hominum sternutatione quæ-

ne quęritur. Tertia Auspicium, cum ex auium volatu, aut quorumuis animalium motu quæritur. Quarta Omen, cum ex hominum vocibus præter intentionem dictis cognitio quæritur. Quinta species dicitur Onirocritica, cum ex somnijs cognitio quæritur. Sexta species dicitur Physiognomia; cum quæritur cognitio ex signis humanis totius corporis. Septima species dicitur Spatulamantia, cum cognitio quæritur ex signis spatulæ, seu humeri. Octaua species dicitur Metoposcopia, quando ex fronte cognitio quæritur. Nona species dicitur Chiromantia, cum ex manuum lineis cognitio quæritur.

Rursus posterior modus etiam diuiditur *à D. Thom.* in duas species. Prima est, Geomantia, cum ex punctorum protractione cognitio quæritur: Secunda dicitur diuinatio per sortes, cum ex aliquibus signis resultantibus in plumbo liquefacto, proiectoque in aquam, vel ex consideratione festucæ electę ex duabus oblatis, scheduleue scriptæ, aut albæ, vel ex taxillorum proiectione, vel ex consideratione eius, quod aperienti librum occurrit, cognitionem quærit.

PETES IV.

An supradictæ diuinationes specie differant inter se.

RESpondetur ex communi DD. sententia, teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. num. 14.* non differre specie.

Sed difficultas est quando adest expressa inuocatio Dæmonis nempè an differant inter se, puta an sit eiusdem speciei inuocatio Dęmonis expressa, & tacita?

REspondetur *ex Suarez, & Victoria cit. à Sanchez loc. cit. & Syluio cit. à Diana tom. 1. tract. de circumstantijs resol. 66.* non differre specie, ac proinde qui sequuntur opinionem dicentium, non teneri quemlibet explicare in confessione circumstantias notabiliter aggrauantes, satis est, vt explicat superstitionem, absque eo quod explicet inuocationem tacitam, vel expressa cum Dæmone. Verùm hic Neapoli inuocatio expressa Dæmonis, medio aliquo maleficio, diuinatione &c. Est casus reseruatus annexus excommunicationi ipso facto incurrendæ, ac proinde in omni opinione tenetur pænitens explicare circumstantiam inuocationis expressæ, vel tacitæ.

Hinc.

SEquitur, quod diuinatio, maleficium &c. Seclusa inuocatione expressa dęmonis non est casus reseruatus, vt clarè constat ex folio casuum reseruatorum in Neapolitana Diæcesi.

Hæc sunt formalia verba omnes Venefici, Negromantes, Sortilegi; Diuinatores, Lamiæ, siue Striges vtriusque sexus, & omnes quocunque nomine nuncupentur, qui cum expressa Dæmonis inuocatione prætextu captandæ dilectionis, aut odij inferendi, vtuntur incantationibus, siue diuinationibus & maleficijs in damnum personarum, siue etiam vtuntur ligaturis ad amorem excitandum, vel à naturali, & legitimo matrimonij vsu coniuges auertendos, excommunicationem ipso facto incurrant.

Ex quibus.

COlligitur primò, quòd mulieres facientes palmos, causa sciendi an earũ Amasij diligant ipsas, vel causa sciẽdi futura licèt peccent, non incurrunt casum reseruatum in Diæcesi Neapolitana, si sine expressa inuocatione Dæmonis id faciant, vt regulariter faciunt, nẽpè sine expressa innocatione Dęmonis.

Colligitur secundò, quod qui cum expressa Dæmonis inuocatione, nimirum venefici, necromantes, diuinatores &c. Aliquid faciũt sine prætextu captandæ dilectionis, aut odij inferendi, absq; damno personarum, nec fiunt ligaturæ ab ijs ad amorem excitandum, vel à naturali, & legitimo vsu matrimonij coniuges auertendos, licèt peccent mortaliter non incurrunt reseruationem casuum in Diæcesi Neapolitana vt patet ex tabella casuum reseruatorum, nam illi tantum dicuntur casus reseruati, qui secundum iuris dispositionem, seruata proprietate vocabuli comprehenduntur in littera, & non per extentionem Doctorum, cùm reseruatio sit odiosa & vt ita dicam, pænalis ad instar statuti, & consequenter pænæ sunt restringendæ iuxta

dæ iuxta regulas iuris odia sunt restringenda, fauores sunt ampliandi *de regul. iuris in 6.* ita vt in eis vis verborum tantum habeat locum; ita docet *Coriolanus de casibus reseruatis p. 1. sect. 1. art. 5 num. 4.*

Sed Finellus de casibus reseruatis videtur oppositum docere; vnde docet casu 4. *num. 25.* quod licèt forte casuum reseruatio sit odiosa quantum ad pænitentes, & confessarios, est tamen medicinalis & fauorabilis saluti animarum, & ideò extendi, & dilatari potest.

Confirmat hanc suam opinionem, iuxta illud, quod dixit *Ioannes Andreas d. sc. cit. num. 24.* Scilicet, quod statutum pæna e, quod emanatur fauore animarum, non debet restringi, sed dilatari, cùm per dilatationem euitentur animarum pericula, & homines retrahuntur ab illicitis.

Sed dices an qui facit facere veneficia, sortilegia diuinationes cum expressa dæmonis innocatione incurrant excommunicationem reseruatam.

SVppono ex communi DD. sententia; teste *Nauarro in summa cap. 27. num. 51.* quod lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter consentientem, etiam mandando, consulendo, faciendo, & auxiliando antequam fiat, nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expressè, aut tacitè colligatur, eo quod pænæ sunt restringendæ, ac proinde in casu nostro sequitur, quod consulens maleficium, veneficium &c. non incurrat excommunicationem.

Sed *Finellus de casibus reseruatis casu 4. num. 21.* mandantem, aut consulentem æquiparari eum facienté, & propterea dicendum est, quod his casibus quibus simplex Sacerdos non potest absoluere malefactorem, non poterit etiam absoluere mandantem, vel consulentem, dummodò is aliàs non esset facturus, etiam si non incurrit excummunicationem iuxta *Glossam sup. cap. Nuper in verbo consilium impèdendo exera de sent. excom. Felin. super cap. 1. num. 11. de off. iud. deleg.* quia consulens aliquid aliàs non facturū, secuto effectu eadem pæna punitur idem *Felin. super cap. sicut dignum nu. 14. de homicidio Couarr. super Clem. si furiosus 2. p. §. 2. num. 1. Iulius Clarus lib. 5. §. final. pract. crimin. q.* 88. & idem *Filin. sup. cap. mulieres num. 7. de sentent. excomm.*

Præterea dictum est supra, quod reseruatio, licèt sit odiosa quoad pænitentes, & confessarios, tamen est fauorabilis quoad animas, & consequenter non debet restringi lex, sed dilatari, cùm per dilationem euitentur pericula animarum, & homines retrahuntur ab illicitis.

Aduertit *Finellus de casibus reseruatis casus 3. num. 26. in fine*, quod quando casus est dubius non est censendus reseruatus, & etiam dixit *Sotus in casu simili in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. verbo Ambiguitas*; idem dicit *Sa verb. casus num. 6.* & est communis DD. sententia.

Sed alij DD. oppositum tenent, nempè casum dubium esse reseruatum.

His positis.

REspondetur primò, *ex D. Th. 2. 2. q. 95. art. 1.* quod diuinatio est prænunciatio futurorum euentuum indebitis modis, minimeque à diuina prouidentia constitutis. Dicitur prænunciatio, quod non sola mentis cognitione perficiatur, sed verbis quoque aut signis vtitur, ad differentiam scientiæ per vanas obseruantias acquisitæ, quæ in sola cognitione consistit: dicitur futurorum euentuum; quia præcipue circa futura versatur instar prophetiæ; at sicut hæc versatur quoque circa præterita, & præsentia, quę procul ab humana cognitione sunt, ita etiam diuinatio, quippe vtraque in materia conuenit: dicitur modis indebitis, vt à prophetia, & naturali coniectatione secernatur, quæ debitis modis occultorum cognitionē adipiscuntur, illa ex diuina reuelatione, hæc autem ex disciplina, & obseruatione humana.

Respondetur secundò, diuinatio hęc est superstitiosa omni iure interdicta, nempè diuino, vt patet *ex deutoronomio 18. num. 10.* hæc sunt formalia verba. *Nec inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atque auguria, nec sit maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec diuinos, aut quærat*

quærat à mortuis veritatem, omnia hæc enim abominatur Dominus, & propter ipsiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo iure canonico per multa cap. 26. q. 5. & l. iure ciuilis l. nemo cod. de malef.

Respondetur tertiò, diuin. tio in qua est pactum exp icitum c m dæmone, siue verbis, siue facto ipso est semper mortalis. Nec inter fideles potest aliquis excusari ignorantia. Sic *Valen'ia, & Delrius cit. à Sanchez in summa lib. 2. c. 38. num 17.*

Respondetur quartò diuinatio, in qua e't solum pactum tacitum cum Dæmone, est ex genere suo peccatum mortale, nec potest ex paruitate materię excusari; ita *DD. cit. à Sanchez loc. cit. num.* 18. excus tur à mortali ratione ignorantię, quę nec affectata, nec nimi crassa est, quia non ita patens est e.us malitia; ita *DD. cit. à Sanchez nu. 19* Si intentio diuinantis non sit superstitiosa, sed ea i. uinatione vtar r in causa ad se oblectandum est venia e quia tunc ea diuinatio non t verè superstiti sa & nonnumquam contingere potest vt is iocus tal bus circumstantijs vestiatur, vro ni cu pa valet & ad Eutrapalię virtutē pertineat; ita *DD. teste Sanchez loc. cit. sed num 20.*

Respondetur quintò, venialis culpa est, quando obseruantur somnia, auguria, sortes, haruspicia & reliqua, per quę diuinatur non habendo illis fide tamquam certis, sed solum timorem quemdam concipiendo; quia deficit perfecta ratio superstitionis, & communiter fides integra his non ha etur, ita *DD. apud Sanchez loc. cit. 1. sed num. 2.*

Aduertunt pręterea DD. esse semper rem val e perico osam iuxta hęc actiones dirigere etiam illis minimè credendo, quia dęmon per huiusmodi res ępe in peiora pertrahit, & in magis serijs decipit.

Addunt *Caietanus, & Armilla cit. à Sanchez loc. cit.* aliquan o n llam esse culpam, timere ex casu pręsenti, aut somnio malum futurum, vt si quis corpo. aliter cadens timeat futurum à statu ca um, non tamen propterea desistens ab operibus prudenter agendi; sed cautus vigi ans; sed hoc *Delrius* improbat, quia ad vanus obseruationes diuinandi aditum pandit; idem improbat *Suarez cit. à Sanchez.*

Respondetur sextò, ex DD. quos citat, & sequitur *Sanchez loc. cit. sed num. 22* quādo quis ex his diuinationibus pendet, vt ad earum quasi normam qui piam actiones suas dirigit, peccat mortaliter, at semel, vel iterum aliquid omictere, a i s non obligan su mortali, hęc obseruando, est solum veniale.

PETES V.

Quid sit diuinatio per astra, absque expresso pacto cum Dæmone.

Respondetur primò, duplicem esse Astrologiam p r astra, quæ am est naturali, & qu dam iudiciaria, naturalis ea est quæ ex tu, cursu mòtuque astrorum conięctat, vt Eclipsim pluuias grandines, ventos, &c & hæc est licita diuinatio quæ dependet ex principijs naturalibus, iudiciaria est illa quæ ex astris conięctat futuros euentus fortuitos ac ex libero arbitrio pendentes, præterita, etiam & pręs ntia prorsus occulta, & hæc t prohibita à motu proprio Sixti V. contra Astrologos; ita *Sanchez in summ l 2 cap. 38. num. 27.*

Respondetur secundò, ex communi DD. sententia, teste *Sanchez l. c. sed num 28.* n n esse illicitam Astrologiam, quatenus conięctat, ex astrorum aspectu considerando punctum natiuitatis temperamenta, & propen ones hominis Nec hoc iudicium damnatur in motu propio Sixti . contra Astrologos sed tantùm, quando casus fortuiti, aut pendentes à libero arbitr o prædicuntur; ita *DD. cit. à Sanchez.*

Respondetur tertiò, non esse superstitiosam Astrologiam iu iciariam versantem circa reuolutiones, prædicentemque totius anui, bell paceque vicissitudines, aereis salubritatem, annonam, ac morbos animalium; ita docet *Martinus Delrio lib. 4 cap. 3. q. 1. Sanchez loc. cit. sed num. 35. & Suarez tom. 1. de relig. lib. 2. cap. 11. num. 6.* vbi ait, vt prædictio talium effectuum prudenter fiat, nō debet esse omninò absoluta, sed cum limitatione, vt v. g. influentię celestes, indicant serenitatem aut pluuiam, vel sub hac forma, sterilitas, aut pestis imminet, aut valde timeri potest, qui possunt impediri ex alijs causis naturalibus; verum qui verbis nimium

absolutis, vt nimia certitudine hęc prędicet, aut credet peccat venialiter, nisi aliquod nocumentum publicum, vel aliis graue inde timeatur; vt rectè docet *Suarez loc. cit.*

Sed addo ego, quod si quis prædiceret bella, ac mortalitatem hominum nimia certitudine, non excusaretur à mortali, & ratio mihi est, tum quia bella multũ dependent à libero arbitrio, tum quia Sixtus V. in motu propio id prorsus prohibuit, vt patet sequentibus verbis Sixti V. *Statuimus vt contra facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus successibus, fortuitisque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare audent, etiam si id se non certo affirmare asserant, aut protestentur, inquirant, & procedant.*

Et sic intelligenda est prædictio *Rutilij Benincasy in suo Libello appellato, Almanaccum perpetuum*, vbi prędicit singulis annis res valde dependentes à libero arbitrio, nempè bellum, pacem &c. quandoquidem ex aspectu planetarum aliud coniectari non potest, nisi inclinationes Principum ex quibus potest oriri bellum pax &c. ac proinde eius prędictio refertur ad principia naturalia, quandoquidem astra influunt in hęc inferiora, & quoad homines, non cogendo, sed inclinando, sed hæc prędictio est valdè incerta, quia sępe sępius impeditur euentus ab alijs causis, & pręsertim à libero arbitrio.

Respondetur quartò, res occultas, pręteritas siue pręsentes, vt furtum occultum Thesaurum, Virginitatem &c. Astrologus non potest cognoscere absque ope dęmonis, & est peccatum mortale, ita communis DD. teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. nu. 36. affirmat.*

Sed quid sentiendum de ijs, quos zahories vocant; qui dicunt se videre venas aquarum, & metallorum, Thesauros, cadaueraq; in terræ visceribus abdita, atq; apostemata, & alia humorum genera intra humanum corpus latentia, non impediente corpore, nec vestitu.

Respondet *Cælius Rhodiginus lib. 16. antiq. lect. cap. 2. Varius lib. 2. de Fascino capit. 4.* hęc posse naturaliter fieri.

Veracrux lib. 2. de anima speculat. 2. fatetur se non capere posse, qualiter hęc absque dæmonis illusione contingant; ac subiungit se non audere damnare, quia nouit viros alias probos affirmantes se hęc videre.

Sanchez verò *l. cit. sed num. 37.* ait, venas aquę eos posse agnoscere ex vaporibus mane, & vespere illic expiratis; & metalla in terrę visceribus abscondita, ex quodam herbę genere ibi nasci solito; subiūgit esse impossibile videre reliqua, quę se videre asserunt pręsertim quia dicunt quæ, & qualia sunt; quia impossibile est visus aciem corpus tam densum, & opacum pænetrare, & consequẽter fieri non posse absque ope dęmonis; idem dicẽdum de ijs, qui vim hanc certis diebus obligant; nempè ferię tertię, & sextę. Cùm hi dies nil præ cęteris habeant ad aciem visus acuendam, ac proinde esse reos culpę lęthalis perpetrantes hoc; ita docet *Delrius lib. 1. disq. magicarum cap. 3. q. 4. littera C. & Sanchez loc. cit.*

PETES VI.

An sit peccatum diuinatio ex cantu, vocibus, motibus animalium, & ex motu hominis eiusque voce.

Respondetur, quando ex quibusdam auium, piscium, & aliorum animalium frequentibus cantibus, & motibus pronunciantur aliqua futura euenientia, quorum illa signa sunt, vt pluuia, tempestas, & serenitas, nulla est superstitio: quia ie vera horum signa sunt; ita *D. Th. 2. 2. q. 95. art 7. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 15. Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 7. n. 48. sic cit.*

sic cit. à Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. num. 38.

Respondetur secundò, ex his possunt etiã nonnulla ad homines pertinentia probabiliter conijci; quia vna eademque cælestis causa, eademque constellatio mouet animalia, & inclinat homines ad effectum aliquem; vt constellatio inclinans hominem ad rixam, & iram, imprimit similem effectum animalibus, quem vocibus, mugitibus, & garritibus ostentant, quare ex his possunt conijectari rixę, & bella inter homines, sed hæc coniectura est tenuissima; ita *DD. teste Sanchez loc. cit. num. 39.*

Respondetur tertiò, ex motibus hominis corporis, ex vocibus hominum, ex casu fortuito coniectare aliquid feliciter, aut infeliciter illi euenturum superstitiosum est; ita *DD. apud Sanchez loc. cit. num. 41. 42. & 43.*

PETES VII.

An diuinatio ex hominis partibus, aut lineis manuum sit licita.

R_Espondetur primò, physiognomia pars naturalis Philosophiæ, quatenus ex corporis dispositione, & membrorum habitudine, & proportione, probabiliter coniectat animi affectus, ingenium, corporis temperiem, bonã ac malam valitudinem, est licita, quia ex his possunt hæc probabiliter cognosci. Secus si certo hæc prædicantur; nam non possunt ita certo sciri; ita *Delrius lib. 4. disquisit. magicar. cap. 3. q. 4. Azor tom. 1. lib. 9. cap. 6. & Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 7. num. 45.*

Respondetur secundò, physiognomia Astrologica est superstitiosa, & omni iure damnata prædicit enim aspectis partibus corporis humani, prosperos, & aduersus hominis euentus.

Hinc.

DEducitur, non licere physiognomo indicare de facto, sine actuali vita hominis; scilicet hunc esse talem, sed de pronitate, & inclinatione; nec de donis diuinis, & gratuitis, de extrinsecis hominis, vt de honoribus, opibus, & reliquis bonis fortunæ. & malis, nec de nuptijs, statu vitæ, & alijs negotijs, quorum electio est voluntaria; ita *Delrius, & Sanchez loc. cit. num. 45.*

Respondetur tertiò, eidem prorsus est dicendum de Chiromantia vt pote, quæ est quædam physiognomiæ pars. quare naturalis Chiromantia est licita, quia per lineas, & partes manuum considerat probabiliter corporis temperiem: & ex hac probabiliter indagat animæ propensiones. Astrologica autem est prorsus vana & superstitiosa, quia multa vanã, & falsa permiscet, & ideò illam danat Sixtus V. in motu proprio contra Astrologos, & in Catalogo Romano Librorum prohibitorum interdicuntur omnes Libri hanc docentes. Quarum per manuum lineas, bonam, vel malam fortunam indicare &c. est superstitiosum, nec non posse, per physiognomiã cognosci: ita *DD. apud Sanchez num. 47.*

Hinc.

DEducitur non licere interrogare ægyptianam de bona. vel ma a fortuna, essetque peccatum mortale in duplici casu, Prior est, quando interrogaretur animo firmiter credendi dictis eius: secus quando ob curiositatem, & animo ridendi, vt communiter fit: tunc enim esset venialis culpa. Posterior est quando interrogamus ob curiositatem. & animo ridendi talis esset, vt videntibus graue scandalum generaret, ita *DD. apud Sanchez loc. citato num. 48.*

PETES VIII.

An obseruare somnia sit peccatum.

RÉspondetur primò, somnia obseruare, quatenus bonam, vel malam corporis affectionem, & morbos indicant, est licitum: quia somnia habent virtutem naturalem ad indicandum humorem prædominantem: & ita Medici somnia infirmorum percontantur: ita *DD. cit. à Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. num. 49.*

Respondetur secundò, somnia prauam aliquam animi affectionem indicantia obseruare licet v.g. somnia quæ nos crebro infestant, territant, conturbant, li-

citum

citum est animaduertere, quibus ex causis accidant, vt rationem aliquam ineamus eam molestiam à nobis depellendi ita DD. *teste Sanchez num.* 50.

Respondetur tertiò, obseruare somnia, quatenus in illis innotescit nobis veritas aliqua pertinens ad scientias speculatiuas, vel ad res gerendas conferens, est licitum, vt considerare somnia nos sæpè ad flagitia incitantia, an sint à Dæmone an à Deo vt quibus ad bona instigamur, vt ad religionem &c. ita *Pereira, & Sanchez loc. citato.*

Discernere diuina somnnia à diabolicis, est prudentis Confessoris. Si enim somnium impellat nos ad aliquid malum, vel indiscretum, est à Dæmone. Si autē ad bonum, posset aliquis non temerè suspicari esse à Deo; quamuis hoc humiliter, & cum timore est faciendum. Quippe solet Dæmon se in lucis Angelum transfigurare, vt postmodum vana, & falsa ex somnijs suadeat. Si post somnium animus maneat confusus, & ad opera bona tardior, est iudicium esse à Dæmone, at si promptior, & alacrior maneat est iudicium esse à Deo.

Quando autem dubitatur, an sit à Deo, vel à Dæmone, tutissimum est, vt à diabolo immissum id contenni: *ita Delrius lib.4.cap.3.q.6.* quia Deus solet sōnum mittens, reddere simul hominem certum à quo immittatur, ac proinde quando somnium impellit ad bonum, & reddit hominem certum de tali somnio est probabile iudicium, vt credatur somnum esse à Deo, vt bene docent *Suarez, & Lessius cit. à Sanchez num.* 52.

Respondetur quartò, somnia obseruare, tunc superstitiosum est, quando extendunt se ad ea quæ per ipsa cognosci nequeunt, vt sunt velle per ea cognoscere futura contingentia, vel quæ ex arbitrij libertate pendent, certius quàm ex somniis cognosci valent: ita DD. *communiter*, vnde optimè *Valentia 2.2. q.12.punct.3.* ait, tu c, vel maximè cauendum esse, ne somnijs assentiamur cum euenta comprobari videtur: id demum obseruandum est, in somnijs sæpè vsum rationis liberum; & expeditum esse. Quod experientia compertum sit sæpè tunc rationem res simplices plenè cognoscere, easque vel componere inuicem, vel disiungere, ratiocinari, iudicare, mirari, noua quædam inuenire, reflectere ad suas actiones considerandas, & dijudicandas; atque hominem tunc dubitare secumque disceptare, si dormiat nec ne, at non est perfectus rationis vsus, ad peccandum, vel merendum, quia id perfectam hominis libertatem desiderat, idest solutionem omnium sensuum, & potentiarum, itaut sit ipse homo, qui tunc agat, & non aliunde agatur, itque homo suorum actionum Dominus, & in eius potestate sit agere hoc, vel illo modo, aut nihil agere, quod in somnijs minimè contigit: ita *Pereira in lib.1. in Danielem q.7. & lib.2.de Magia q.9. & Sanchez loc. cit. num.* 55.

PETES IX.

Ad diuinatio per sortes sit licita.

Antequam respondeam.

Sciendum est *ex D. Thom. omnibus recepto 2.2.q.95.art* 8. sortes propriè esse, cum aliquid fit, vt eius euentu considerato aliquid fiat, aut innotescat, & eas esse triplices. quædam sunt diuisoriæ, vt sciant sortientes quid cuique tribuendum, in electionibus. controuersijs &c. aliæ sunt consultoriæ, quibus diuina voluntas exquiritur; vt sciatur quid in aliquo negotio faciendum, cauendum sit, aliæ denique sunt diuinatoriæ, quibus aliqui vtuntur ad occulta cognoscenda; vt si sic, vel aliter, taxilli, chartæ, &c. decidant coniecturatur prosper, vel aduersus casus; vel cùm diuersa nomina collocantur in vrna, vt coniecturetur furtum esse apud eum cuius nomen educitur; item si librum aperienti occurrunt scriptum læta, aut tristia continens inde coniectetur prosper, vel aduersus casus.

His positis.

Respondetur primò, stando in solo iure naturæ sortes diuisoriæ sunt licitæ, ac proinde sunt licitæ in casibus, in quibus ius humanum eas non interdicit, quia nihil aliud includunt quàm quemdam humanum contractum, quo ex cōmuni consensu paciscentium ius ad aliquam rem habentium, ea inter ipsos sorte di-

se diuiditur, vt illius sit cui sors contigerit. Hic autem contractus nihil superstitionis, aut mali ex se habet: cùm ad nullam incertam rem cognoscendā ordinetur, sed ad quemdam fortunæ contractum, in quo æqualis est vtriusq; contrahentis conditio, iure ciuili etiam approbantur sortes diuisoriæ, in multis casibus, vt ad dirimendas controuersias inter hæredes, & legatarios: admittuntur etiam in electionibus ad munia ciuilia, ita DD. *teste Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 38 num. 57.* possunt verò vitiari dictæ sortes primo ratione falsæ existimationis, aut malæ intentionis, vt si quis ab astrorum influxu expectaret sortem sibi feliciter casuram. Cùm enim astra in hoc nihil prorsus operentur, esset superstitio; ita *D. Th. 2. 2. q. 95. art. 8. & plerique alij* DD.

Secundò possunt vitiari eo quod expectetur euentus à fortuna, scilicet more gētilico quasi Dei prouidentiam non agnoscentes: tunc enim esset mortalis superstitio: tertio possunt vitiari, si in alijs peccetur contra iustitiam distributiuam; vt si n electionibus ad officia mittantur sortes inter dignos, & indignos; poterit enim sors cadere indigno contra bonum commune, & rectā administrationem Reipublicæ: & ideo, vt liceant hæ sortes debent micti inter solas personas eo munere dignas, quandoquidem esset mortale, si inter dignos, & indignos micterentur sortes: ita DD. *communiter teste Sanchez loc. cit. num. 67*

Si verò inter solos dignos, & aliqui essent digniores esset talis culpa, qualis esset eligere ad id munus personam dignam, omissa digniori; quia ei periculo exponuntur mictentes sortes, an verò sit mortalis, an sola venialis, nequit præscribi regula, sed id ex qualitate muneris ad quod est electio, determinandum est. Hoc enim est mortale; ad munera non magni momenti eligere dignum, omisso digniori. Quare, vt liceant omnino hæ sortes, debent micti inter æque, aut fere æque idoneos: ita DD. *cit. à Suarez loc. cit.*

Quartò possunt vitiari, si alia ratione violetur iustitia commutatiua, vt si res in sortem exposita non sit sortientium, sed aliena, nec adsit Domini consensus; similiter esset iniustitia, missis sortibus inter eos, qui nō habent par ius ad rem illam, vel si excluderentur aliqui habentes par; ita DD. *cit. à Sanchez numero 68.*

Posset contigere irreuerentia, seu irreligiositas vtendo libris Euangeliorum, aut rebus sacris, ad has sortes mictendas, ita Suarez, & Martinus del Rio cit. Sanchez, qui bene docet non esset mortale nisi magna irreuentia intercederet.

Præterea esset venialis culpa, quando sortes sine causa micterentur: ita DD. *apud Sanchez loc. cit. num. 65.* quia esset actus otiosus.

Tandem aduertunt DD. quando sortes mictuntur non debet expectari diuinæ voluntatis manifestatio extraordinario modo, aut per aliquod signum, hoc enim esset tentare Deum.

Ex his.

Colligitur primò, licere tempore pestis, aut persecutionis Ecclesiæ quando disceptatio fuerit, qui Parochi, aut Clerici, aut Religiosi, manere debeant in loco persecutionis, aut peste infecto, vt reliquis subueniant, nec aliter commodè lis hæc componi valet, sortibus diuisorijs eligere: ita *D. August. Epistol. 180. ad honoratum,* *D. Th. & Nauarr. cit. à Sanchez num. 59.*

Idem dicendum est de Medicis, & alijs ministris necessarijs ad temporales ægrorum necessitates.

Similiter licent hæ sortes inter æquè pauperes, quorum alteri eleemosina eroganda est, ita *Aug. lib. 1. de doctrina Christiana cap. 28. Syluest. verbo superstitio.*

Colligitur secundò, quando sunt plures Rei, nec oportet omnes punire, licere, quod in militia est praxi receptum, vt sorte excipiatur quis necandus sit; quia alia ratione hoc dirimi nequit, scilicet quando par est sortientium culpa, quia alias iniqua esset sortitio quo ad minus nocentes; ita DD. *ita Sanchez loc. citato num. 60.*

Quando tamen non constat de persona, quæ delictum commisit, nullatenus licet sortibus eam indagare; quia præter diuinationem ibi admixtā, est periculū puniēdi innocentis, si sors in ipsū cadat, aut rei nō legitimè probato eius delicto.

Colligitur tertiò, licere tempore pestis quando gratia alleuiandæ nauis, ne omnes

omnes pereant est necesse aliquos homines in mare proijcere, sortiri ex omnium consensu quis proijciendus sit; ita *Martinus Del Rio quem sequitur Sanchez loc. cit. num. 62.*

Idemque credit Sanchez illis inuitis posse Ducem nauis ob commune omnium bonorum eligere id medium.

Respondetur secundò, non licere sortes in electionibus Ecclesiasticis; quia id interdicitur *ex cap. finali de sortilegijs*, vbi generaliter, & indefinite sic dicitur. *Sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione damnantes.*

Quare non solùm est id verum in electione ad beneficium, sed etiam ad officia, vel ad ministros Ecclesiasticos; ita DD. *teste Sanchez loc. cit.*

Aduertunt præterea DD. quod si in aliqua Congregatione Ecclesiastica vsus fuerit, electionem fieri per sortem, aut erit virtute alicuius constitutionis à sede Apostolica approbatæ, aut erit in officijs nõ habentibus iurisdictionem, aut administrationem Ecclesiasticam, id potest fieri; ita *Suarez quem sequitur Sanchez num. 75.*

Sed Petes X. an electio ad Ecclesiastica officia per sortes diuisorias, sit ipso iure irrita.

Respondetur ex communi Doctorum sententia, *teste Sanchez loco citato, sed numero* 84. Solam electionem Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiasticorum Secularium, vel Regularium, habentium iurisdictionem ad cognoscendum de causis criminalibus, & ciuilibus esse ipso iure irritam; & sic est intelligendus, *cap. quia propter*; ita etiam docent DD. *apud Sanchez loc. cit. num.* 84.

Respondetur tertiò, sortes consultorias rarò esse licitas: quia Deus non vult suam voluntatem sortibus indagari, sed Ecclesiæ, & Sanctorum doctrina, ac petito à viribus prudentibus consilio, & ideò sub anathemate interdicuntur *cap. sortes 26. quæst. 5.*

Verum possunt esse licitæ quatuor concurrentibus conditionibus. Prima est necessitas; alias esset tentatio Dei; hæc autem necessitas sufficit vt sit spiritualis, aut temporalis, personæ, vel etiam rerum ad magnum damnum vitandum. Secunda est, vt debita reuerentia ad Deũ mittantur sortes. Tertia, vt seruetur modus proportionatus, ne scilicet Sanctorum Reliquiæ, aut diuina oracula conuertantur ad secularia, idest ad temporalia lucra, secus ad damnum vitandum. Vltima est, vt sit circa debitam materiam, nempè, vt non sit circa electiones Ecclesiasticas; quia id est specialiter interdictum; ita DD. *teste Sanchez loc. cit. num. 85.*

Addit Sanchez num. 86. sortes consultorias non seruatis prædictis conditionibus, non continere superstitionem diuinatoriam, sed aut tentationem Dei, sicut si fiat sine necessitate, prætermissis medijs ordinariæ prouidentiæ: si verò secunda, & tertia conditio non seruentur, erit aliquod sacrilegij genus. Similiter erit sacrilegium iure humano inductum, si mittantur circa electiones Ecclesiasticas. Cùm ob reuerentiam rei spiritualis, sint sortes in illis interdictæ. Denique aduertit Sanchez num. 87. hanc Dei consultationem posse dupliciter fieri: priori modo, intendendo, & expressè, aut tacitè petendo à Deo signum aliquod extraordinarium, quo rem petitã manifestet; & vt hoc liceat, non satis est necessitas, sed exigitur instinctus Dei valde specialis, & extraordinarius: aliàs non vitabitur tentatio Dei. Posteriori modo, quando solum intenditur impetrari à Deo occultam directionem sortium per specialem prouidentiam, quæ & si miraculum non contineat, pertinet tamen ad specialem gratiam, & beneficentiam Dei; atque ea, tanta fiducia petitur, vt petens specum statuat id quod sors tulerit, amplecti, tamquam diuinum beneplacitum, & non tamquam ex sola Dei permissione profectum; atque hic modus, vt licitus sit, non petit extraordinarium Spiritus Sancti instinctum, sed satis est prudens ratio sumpta ex necessitate, & honestate causæ, & vt aptior modus non appareat ad id dubium vincendum, & dummodò cum debita reuerentia fiat, premissa oratione, & reiecta intentione, & dummodò ex sortium successu non sit periculum iniustitiæ, aut alterius mali, ita *Suarez* quem citat, & sequitur *Sanchez loc. cit.*

Respondetur quartò, diuinatorias sortes esse illicitas, & superstitiosas; quia cum

ei non

ei non deseruiant rei cognoscendæ, sed sint medium improportionatum, & vanum, admiscetur in eis tacita Dæmonis inuocatio. Quare ius canonicum eas interdicit *cap. si quis Episcopus, & in motu proprio Sixti V. contra Astrologos*.

DE VANA OBSERVATIONE.

PETES I.

Quid sit superstitio vana obseruantia, & an sit peccatum mortale.

Respondetur primò, vanam obseruantiam nihil aliud esse, nisi electionem mediorum inutilium, & minimè à diuina prouidentia constitutorum ad consecutionem alicuius effectus; dicitur vana obseruantia, quia vel non consequitur effectum intentum; vel si consequatur plus noxæ, quàm commodi affert; differt à diuinatione, quia diuinatio ordinatur ad solam occultorum cognitionem indebito modo comparandum; vana autem obseruantia tendit ad effectum externum, vt ad aliquid obtinendum, aut vitandum.

Huius autem superstitionis malitia in eo consistit, quod creaturæ quodammodo diuinus honor tribuatur, expectando ab ea medijs inutilibus, & inefficacibus, nec à Deo constitutis.

Præterea innititur vana obseruantia pacto expresso, vel tacito cum Dæmone; Pactum expressum contingit dupliciter, primò dum verbis inuocatur Dæmon. Secundò facto ipso, quando nimirum, quispiam sciens Dæmonem per id medium vanum operari, illud vsurpat; ita docet *Valentia 2. 2. disp. 6. q. 13. punct. 1.*

Contingit pactum tacitum cum Dæmone, seu tacita inuocatio Dæmonis, quando quis vtitur vanis ad effectum adipiscendum, nam eo ipso Dæmon vanitatibus illis se immiscet, etiam si quis non intendat inuocare Dæmonem, & etiam nullo expresso pacto inito cum aliquo Mago; vt docet *Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. num. 5. & cap. 40. num. 3.*

Respondetur secundò, superstitio vanæ obseruantiæ, in qua est expressum pactum cum Dæmone, siue effectus speratus excedat naturalem Dæmonis potestatem, siue illam non excedat, est semper grauissimum peccatum mortale; ita *DD. apud Sanchez lib. 2. cap. 40. num. 12.*

Respondetur tertiò, si solum pactum tacitum sit cum Dæmone, quamuis ex suo genere sit peccatum mortale hæc superstitio, qui est contraria religioni, ac cultui Deo debito, tamen potest esse culpa venialis. Primò propter ignorantiam vincibilem quidem, sed non crassam, aut affectatam. Secundò, ex parte intentionis, vt si quispiam superstitiones has exerceat, non quasi efficaces sed tamquam vanas ex leuitate quadam. Tertiò quando quis semel non serio, sed ioco ad experiendum effectum causæ curiositatis vteretur ea superstitione, m[u]ndo annulum super filo, non committeret plusquam veniale peccatum: ita *DD. teste Sanchez loc. cit. num. 13.*

Sed Petes primo an obseruatio dierum ad aliquod opus agendum sit superstitio vana obseruantia.

Respondetur ex communi DD. sententia, teste *Sanchez in summa lib. 2. cap. 40. num. 15.* obseruare dies, idest nullum opus incipere v. g. die Martis, q[u]asi is dies sit infaustus esse vanum, & superstitiosum, & esse peccatum mortale. Sed hoc intelligendum est, quando efficaciter, & certo creditur, nec excusat ignorantia. Secus quando ex

 sola

solo quodam timore obseruantur dies, & non audet quis die Martis opus incipere; tunc enim est veniale, & ita communiter contingit. Sicut de augurijs, & somnijs nempè non esse nisi peccatum veniale quando obseruantur somnia, auguria sortes, & haruspicia, & reliqua per quæ diuinantur quando homines non habent illis fidem tamquam certis, sed solùm timorem quemdam concipiunt: ita DD. teste *Sanchez lib. 2.cap 28.num. 21.*

Item superstitionem committit is qui die Veneris non vult præscindere vngues, vel die Sabbathi nere, in honorem Beatæ Virginis; cum tamen alia seruitia tunc exerceat. Idem dicitur de eo qui maiorem vim tribuit aquæ, quæ Dominicis post Quatuor Tempora benedicitur, quam benedictæ alijs Dominicis, nimirum esse superstitionem. Item est superstitio seruare oua quæ in die Parasceue galliuæ pariunt, eo quod in ignem iniecta vim illius extinguendi habere credant: ita *Delrius quem sequitur Sanchez lib.2.cap.40. num. 16.*

Vacat autem superstitione obseruare menses, dies, & annos, quibus conuenientior sit Cæli dispositio ad negotia aggredienda sicut, & in naturalibus licet obseruare tempora apriora herbis colligendis, & secandis lignis, & purgandis corporibus. Quippe certis temporibus vis herbarum efficacior est; ligna quoque minus sunt corruptioni obnoxia, & sunt ad vsum aptiora, & purgatio prodest, cum alijs temporibus noceat; quia sunt etiam Stellæ malefica. Sunt etiam aliæ fauorabiles, & ideò hæc obseruatio proderit ad mala vitanda, vel minuenda, & ad bonum consequendum; ita *DD. apud Sanchez loc.cit.num.17.*

Item superstitionem vanæ obseruantiæ esse id quod quædam mulierculæ nuptiarum auidæ solent efficere, nempè recitare aliquam Orationem, nocte D. Ioannis Baptistæ, vt eis manifestetur cui nupturæ sint, & simul applicare solent auditum, credentes nomen, quod audierint, fore earum viri nomen, & similiter est superstitio, quod eadem efficiant, recitant enim animæ desertæ dirigentes preces in auroræ primo aspectu diei Sancti Ioannis Baptistæ, vt viarum, cui matrimonio iungendæ sunt reuelet.

Similiter eiusdem superstitionis vitio laborant Orationes promittentes recitantibus eas, non decessuros morte subita, vel tale periculasta cursuros, vel futuros bene fortunatos, quia talem Orationem non habent eam vim; ita *D. Antonin. 2. p. tit. 12. cap. 1. §. 13. Sylu. verbo superstitio q.10. Tabiena verbo sors q.7.num.8. Armilla verbo sortilegium num.3. Suarez tom.1. de relig. lib.2. cap. 15. num. 9. & 10.* qui optimè addit, secus esse, quando hæc portans, aut Orationes aliquas recitans non expectat hos effectus tamquam certos euenturos, sed confidit Sanctorum illorum meritis, & precibus, fore, vt præseruetur ab his malis; ita etiam docet *Sanchez loc. cit. num. 20.* nempè non esse nullum peccatum.

Hæc quoque superstitio contingit inter lusores dum loca mutant, vel tantisper surgunt vt ipsi dicunt, ad malam fortunam abijciendam. Vel quando Astrologos consulunt docendi, quibus temporibus, aut horæ diebus lusuri sint, vt bene eis ludus cedat, vel ad id anulis quibusdam vtuntur: quia hæc nullam ad id virtutem habent: nec scientia Astrologiæ hunc diem potius, quam alium lucraturum sciri potest.

Illam locorum mutationem inter lusores, esse communiter veniale peccatum, quia lusores non firmiter id credunt. At consulere Astrologos, atque his anulis vti, est peccatum mortale; quia est res grauis; ita *Alcozer lib. de ludo cap. 2.* quem sequitur *Sanchez in summa lib. 2.cap. 40. num.21.*

PETES II.

An sit superstitio gestare preces in collo, vel scripta &c.

Antequam Respondeam.

Sciendum est, quod ad cognoscendum, an aliquid facere sit superstitiosum, hoc colligi debere ex circumstantijs: et prima circumstantia mala est, quando adhibetur aliqua vana conditio, & inutilis; tamquam necessaria, ita vt vis, & efficacia precum, v. g. in ea constituatur.

tur. Vt efficacia verborum sacrorum in eo constituuntur, quod tali hora, tali charta, vel tali figura, talibus characteribus scribantur. Secunda est, quando adhibentur nomina ignota, aut obscuræ significationis; aut characteres ignoti, vel absolutè, vel ad quid pertineant. Quod eo ipso ad Dæmonem intelligentem ea referantur, vel saltem debeant nobis esse suspecta. Tertia est, quando effectus est vanus, vt si dictis sacris moueatur anulus; quia virtus Diuina non operatur inutilia; & ideò putandum est ea verba ad Dæmonem referri, qui maximè optat verbis sacris honorari. Quarta est, quando incerta, falsa, aut apocrypha inseruntur, vt Christum habuisse febrim, aut spasmum neruorum &c. quia Dæmon, vt mendacij Pater his gaudet; ita Doctorum docent communiter: teste *Sanchez in summa lib. 2. capit. 40. num. 22.* docet *Caietanus in summa verbo incantatio*, quod aliquando proferuntur verba quædam sacra, & his dictis mouetur anulus positus super filum, & hoc fit ex pacto tacito cum Dæmone, quandoquidem testatur ipse *Caietanus loc. cit.* se experientia probasse, nempè hoc fieri medio ope Diabolico, etiam si dicantur verba Sacra; nam ipse non causa experiendi effectus, sed vanitatem pactumque diabolicum conuincendi protestatus est se ea verba minimè dicere, vt instituta à Diabolo ad mouendum anulum, sed ea ad Deum eorum authorem dirigendo protulit verba, & anulus permansit immotus: indeque colligitur eum effectum non sequi, nisi quando saltem tacitè ea verba ad Dæmonem referantur, credit *Sanchez loco citato; ex mente Caietani*, non esse mortale ex leuitate quadam, & curiositate id semel experiri.

Aduertit denique *Sanchez loc. citato*, quod non licet vti his vanis rebus protestatione præmissa, quod si effectus est à Dæmone, non est animus eis vtendi, nec eis consequendi effectum; quia quando dubium esset, an sint superstitiosæ, id vtique liceret; secus est quando constat, vt est in casu nostro.

His positis.

RESpondetur vt ligaturæ collo gestatæ sint licitæ, ac à superstitione liberæ oportere nullam vanam circumstantiam adesse, v. g. vt sic, vel sic sint scripta verba sacra in eis contenta, vel in vase talis figuræ, vel talis materiæ, tribuendo vim formæ, vel materiæ, vel scripta in pergamena carta virginea, vel tali tempore, vt Orienti Sole, vel alligata sint à tali persona, vt Virgine; vel tali modo, vt tot filis, vel tabulis. Item oportet, vt nulla adsit figura præter signum Crucis nullaque Imago præterquam Christi, aut Sancti alicuius noti.

Item vt nulla barbara, & incognita Dei, vel Angelorum nomina scripta sint; nec aliud annum, vel mendax: ita *D. Thom 2. 2. quæst. 96. art. 4. D. Antonin. 2. p. tit. 12. cap. 1. §. 13. Angel. verbo superstitio num. 7. Sylu. ibidem q. 10. Armilla verbo sortilegium quæst. 7. num. 8. Nau. in summa cap. 11. num. 45. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. capit. 15. num. 11. & alij.*

PETES III.

An die Sancti Antonij circumducere Iumenta circa ipsum Templum noues vt communiter est in vsu Neapoli, sit superstitio.

RESpondetur ex *Sanchez in summa lib. 2. cap. 40. num. 31* si animus est adhibenda eas circumstantias tamquam per se efficaces ad sanitatem, & ad rerum suarum incolumitatem obtinendam à Deo, est superstitio mortalis, nisi ignorantia, & simplicitas excuset: at si non tamquam efficaces adhibeant, sed vt deprecantes se ad intentius precandum excitent, propter præsentiam rerum suarum circa Templum Sancti, aut propter diem dedicatum non erit superstitio; & potest excusari, cessante aliorum scandalo, qui existimare possent ea tamquam superstitiosa adhiberi. Quod scandali periculum timere nequit, vbi omnes simplici animo ijs circumstantijs vtuntur; ita docet *Valent. 2. 2. disp. 6. q. 13. & alij apud Sanchez loc. cit.*

PETES IV.

An sit licitum in floribus, herbis, fructibus colligendis, aut animalibus custodiendis, vti certis verbis sacris, aut certas preces adhiberead eam rem impositas, & accomodatas, quo ab eis morbi, vitia & quidquid aduersi, aut mali habent, auferantur.

RESpondetur esse licitum dummodo spes non collocetur in aliqua vanitate, vt in litteris, syllabis, aut nudis ipsis nominibus sed in Deo; ita *Sanchez loc. cit. num.* 33. & citat *D. August.* & *D.Thom.* & docet *Azor. etiam cit. ab eodem Sanchez.*

PETES V.

An sit superstitio Imaginem alicuius Sancti in flumen proijcere, aut in eius ora reponere, donec pluat.

RESpondetur ex *Nauarr. cap.6 num 46. de consecrat.* quem sequitur *Sanchez loc. cit. num.* 34. esse superstitionem, quia nec virtute naturali, nec Institutione Diuina, nec Ecclesiastica habetur hic effectus.

PETES VI.

Docet Cassiodorus psal.115. multis fuisse in varijs morbis efficax remedium triuam recitationem huius versiculi.

Dirumpisti Domine vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis.

RESpondetur ex *Delrio lib. 3. disquisit. magicar. p.2. q.4. sect. 3. Sanchez lib.2. cap.40. num.* 36. sano modo intelligendum est, quod docet *Cassiodorus*, nempè vt non ipsi ternæ repetitioni, sed deuotioni ter repetentis in honorem Sanctissimæ Trinitatis id Deus deferat, Addo nec credendum est semper haberi effectum ex recitatione dictorum verborum, cum ex scriptura hoc non habeatur, nec ex reuelatione, & oppositum credere habet speciem superstitionis, docet *Suarez loco citato, num.* 44.

DE MAGIA.

Quaritur quid sit Magia.

RESpondetur, Magiam nihil aliud esse, nisi inordinatam potestatem faciendi aliquid arte Dæmonis, quæ supra naturam videntur, medijs incantationibus; ita Doctorum, teste *Homo Bono de casibus reseruatis part. 2. fol. mihi* 261.

Quaritur an possit dari Magia naturalis.

RESpondetur ex communi DD. sententia apud *Sanchez in summa lib. 2. cap.40. num.42. & apud Homo Bono p.2. fol. mihi* 261. affirmatiuè nempè dari posse Magiam naturalem; *Sed difficultas est ad eam agnoscendam; ratio difficultatis est ex parte effectuum, qui videntur aliquando non esse dependentes à causa naturali, quia sapientes non assequuntur multos effectus rerum naturalium proinde.*

Quaritur ex quibus circumstantijs potest agnosci an effectus sit dependens à causa naturali, vel Diabolica.

RESpondetur ex multis circumstantijs agnosci potest effectus esse à Dæmone. Prima est si circumstantia aliquae

aliqua vana, & inutilis ad eum effectum adhibeatur, tamquam necessaria, vt si dicatur esse necessarios certos ritus, & obseruantias, & inutiles ad eum effectum, sicut debere fieri certis diebus, certis horis, ad certum Stellarum situm, sub certo numero crucium, vel candelarum, certa corporis positura, &c. Vel etiam adhibeantur verba ignota, aut obscuræ significationis, aut etiam characteres ignoti. Idem dicitur si ignota Dei nomina, aut Angelorum afferantur. Secunda circumstantia est ex modo operandi. Vt si quis causam applicet in loco ita distanti à passo, vt iuxta veram Philosophiam impossibile sit causam in tam distans operari, ita DD. *apud Sanchez loc. citato*, & præcipuè *Delrius*, qui addunt cum *Sanchez*, secus esse vbi est opinionum diuersitas, an possit nec ne. Tertia est ex conditione effectus sperati, quem constat ex causa naturali procedere non posse, & concurrat aliqua vana circumstantia suadens non esse à bono spiritu, vt si quis motum localem, aut responsum statuæ promitteret.

Triplicem aliam optimam regulam discernendi effectus Magiæ Dæmoniacæ ab effectibus Magiæ naturalis tradit *Delrius lib. 2. disquisitionum Magicarum quæst. 8.* Prima est, si effectus non oritur ex motu locali, vt si quis repente flumen, aut aliquid aliud apparere faciat. Secunda est, si constet effectum superare actiuitatem causarum naturalium applicatarum; vt sunt suscitatio mortui, aut veræ cæcitatis sanatio. Vltima est, quando id quod apparet, statim euanescit, nec permanet.

PETRS I

Quando ex dictis circumstantijs deprehendi nequit, an effectus ex bono, an ex malo Angelo, an ex causa naturali procedat, quid in hoc dubio iudicandum sit?

RESpondetur si dubium sit, an effectus à causa naturali proueniat, eo quod non constet, an vires causæ naturalis excedat nec ne, censendum est potius eum à causa naturali prouenire; quia cùm innumera agentium natura- lium vires nos latitent, non est cur, eo quod virtus illa nobis dubia sit, effectum illum causæ naturali negemus. Nec absque necessitate confugiendum est ad miraculum, vel ad occultam boni, aut mali Angeli operationem: ita *D. Th. 2. 2. q. 60. art. 0. & Sanchez loc. cit. num. 44.*

Confirmatur ex *D. August. lib. 14. de Ciuitate Dei cap. 24.* vbi refert, mirabiliter facta à quibusdam hominibus, & inter illa fuisse quendam, qui pro libito suo, ita à sensibus alienabatur, similisque mortuo iacebat, vt non solos vellicantes, aut pungentes minimè sentiret, sed aliquando etiam igne vreretur admoto, sine vllo doloris sensu, nec in eo vllus anhelitus inueniebatur, atque alium refert sudare solitum, quoties volebat: atque alios aures mouentes, vel singulas, vel ambas simul. Quos effectus ignari causarum naturalium facilè Dæmoni tribuentur; refert *Homo Bonus de casibus reseruatis part. 2. fol. mihi. 261.* quosdam ex scientia mathematicæ, & præsidijs naturalium causarum confecisse Aeneos boues mugientes, angues sibilantes, passares cantitantes, statuam lapideam saltantem: citat *Pegnam p. 3. com. 26. & Martin Poem.*

Si autem constet effectum illum vires causæ naturalis excedere existimat *Sanchez loc. cit.* nisi maxima operantis sanctitas, vel alia vrgentissima indicia suadeant effectum eum à Deo, vel à bono Angelo prouenire, esse in dubio superstitiosum, & à Dæmone prouenire, etiam si verba adhibita sint sacra, & probat efficacibus rationibus. *Suarez tom. 1. de relig. lib. 2. cap. 5. num. 26. & 27.* ait, non esse absoluendos vtentes remedijs externis ad sanandos morbos quando non est euidens esse causas naturalis sanitatis, quamuis publicè tollerentur, quia illi non habent probabilem rationem ad præsumendum diuinam virtutem esse infallibiliter assistentem illis verbis, & actionibus; quia hoc est propium verborum Sacramentalium, & aliquid simile introducere sine Ecclesiæ authoritate, ait esse superstitiosum, & in fide periculosum. Nec credendum esse ait, eam virtutem reuelasse alicui Sancto, quia non est conforma Diuinæ prouiden-

tiæ, vt

tiæ, vt ea vis ijs verbis insit à quocunque proferatur, esset enim ansa excusandi multas fraudes Magorum.

PETES II.

An reperiatur in aliquibus hominibus gratia gratis data à Deo ad sanandos morbos, & quæ sunt signa huius gratiæ gratis datæ.

Respondetur primò, reperiri in aliquibus hominibus eiusmodi gratiam gratis datam concessam à Deo ad sanandos aliquos morbos, vt de Rege Galliæ constat qui medio tactu sanat strumas.

Debet verò ordinarius examinare hominem asserentem se habere gratiam gratis datam ad sanandos morbos, & facta dilligentia, & non reperta aliqua superstitione, vel tacito pacto cum Dæmone, potest ordinarius permittere, vt hoc munus obeat, vt docet *Sanchez in summa lib. 2. c. 40. num. 47.*

Respondetur secundò, quando quis bona fide cæpit operari, & postea expertus est effectum absque applicatione alicuius remedij naturalis, & sine vlla specie superstitionis vanæ obseruantiæ, & persona honestè viuit, & illa gratia honestè vtitur, nec ab alijs personis idem effectus habetur, potest probabiliter censeri prædictum hominem habuisse à Deo gratiam gratis datam ad sanandos morbos, quando v. g. ex solo tactu inducit sanitatem ægroto, vt scitur de Rege Galliæ; ita clarè colligo ex *Sanchez in summa lib. 2. cap. 40. numero 47. in fine.*

Quando verò persona non est probatæ vitæ, & semper producit effectum, timeri potest, quod effectus, seu sanitas habeatur ex ope Dæmone; quia licèt Deus interdum conferat gratiam aliquam gratis datam peccatori, non tamen habitualiter, & permanenter, & quasi ad eius arbitrium, sed ad aliquem actum, propter aliquam fidei vtilitatem, vt docet *D. Thom. & Victoria cit. à Sanchez loc. cit.*

PETES III.

An in Lapidibus, & Herbis ad sit virtus sanandi naturaliter aliquam infirmitatem.

Respondetur affirmatiuè, nempè adesse in aliquibus Lapidibus, & Herbis eiusmodi virtutem, ita *Sanchez loc. cit. num. 48.*

PETES IV.

An imagines quas vocant Astrologicas, & characteres, vt annulus sub tali constellatione confectus, vel imago in lapide impressa sub tali signo producant sanitatem naturaliter.

Respondetur ex communi DD. sententia teste *Sanchez lib. 2. cap. 40. numero 50.* non posse naturaliter fieri, quidquid dicant *Caietan. 2. 2. quæst. 96. art. 2. & Pomponiacus lib. 4. de incantationibus*, quonia huiusmodi artificialia non possunt esse secundum se principium alicuius alterationis corporum. Quippe hoc principium est naturalis quædam potentia agentis alterature corpora; at figura artificialis non est naturalis potentia: mutatur enim ad artificis libitum, substantia rei, & naturalibus eius qualitatibus immutatis. Nec etiam possunt eius alterationis principium esse, ob aliquam virtutem cælestem eis impressam. Nam opus artificiale est, vt sic est voluntarium; ad opus autem voluntarium, vt voluntarium est, Cælum non concurrit: sicut nec ad voluntatem à qua illud procedit.

PETES V.

An insit vis aliqua naturalis fascinationibus in hominibus quæ aliqui aspectu, vel laudationis incommendatione alijs hominibus, vel bellu is afficiant.

Respondetur affirmatiuè, nempè adesse in aliquibus hominibus vim naturalem fascinationis; ita *Azor tom. 1. lib. 9. cap. 25. quæst. 1.* & probat ex *Glos.*

Glos. in Paul. Sac. 3. vbi explicat illa verba, *Quis vos fascinauit?* ac proinde apertè docet, quorumdam oculos esse virulentos, qui alios videndo, præsertim infantes, & pueros inficiunt, & lædunt, quod qua ratione fiat docet *D. Thom.* 1. *p. quæst.* 117. *art.* 3. *ad* 2. & *lib.* 3. *contra gentil. cap.* 103. *de potentia quæst.* 6. *art.* 9. *ad* 7. & videtur explicare in hunc modum.

Ex acri, & vehementi mentis cogitatione, aliquando corporis spiritus, & humores immutamur; ita enim incalescit corpus, & timore frigescit. Vnde odio, maleuolentia, inuidia variè corpora afficiantur; quibus sic, vel aliter affectis fit quoque magna spiri uum permeantium ad oculos permutatio, propterea quod spiritus subtiliores in eos transmictantur, oculi verò malè spiritibus affecti aerem sibi coniunctum ad certum spatium corrumpunt. Porrò aere malè affecto specula si tersa, & munda fuerint, contrahunt labem, maculam, & fordes, quod experientia docet in aspectu fœminæ inquinatæ menstruo profluuio: sicut igitur specula polluuntur ab aere vicino infecto, sic etiam infantum, & puerorum corpora mollia, ac tenera, & proinde ad recipiendum, & patiendum apta, facile solent infici à circumfuso aere corrupto. Pari ratione vehementi amore, laudatione, & commendatione tenues corporis spiritus mutantur varieque afficiuntur, & inde spiri us ad oculos transfusi sic, aut aliter mutantur; ex quo fit, vt amantiũ, vel laudantium aspectus alijs nocere queant, præsertim si fiant animatæ, molles, ac teneræ cuiusmodi sunt arbusculæ, animalcula, infantuli, & puerili, & hæc potest esse vis naturalis fascinationis.

Ait *Azor. loc. cit.* quod sæpè nullæ sunt fascinationes, sed Dæmonum malignitate subito, vel aer inficitur, aut hominis, vel belluæ corpus ex aliqua parte maculatur, & læditur; docet *Plinius cit. ab Azor. loc. cit.* quod in Triballis, & illyrijs reperiuntur homines, qui visu affascinant, & interimunt, quos dilatius intuentur præsertim iratis oculis.

L A V S D E O.

